

5

የክርስትና አቋም የሌላቸው ሃይማኖቶች

የምንኖረው ብዙ የቆዩና አዳዲስ የሆኑ ሃይማኖቶችና አምልኮቶች በብዙ በት ዓለምና ዘመን ውስጥ ነው። የክርስትና አቋም ያላቸው የሚመስሉ፣ ነገር ግን ውስጣቸው የተሠወረ መርዝ ያለባቸው አንዳንድ እምነቶች ብዙ ክርስትያኖችን አወናብደው ከእምነታቸው ሲያሰወጡ፣ በተለይም ወጣቶችን ሲስቡ እናያለን። ለነዚህ መስመር ለለቀቁ ሃይማኖቶች መስፋፋትና ማደግ ምክንያት ከሆኑት ዋናው እምነታቸው በእግዚአብሔር ቃል ላይ በትክክል የተመሠረተ የክርስቶስ ቤተ ክርስትያናት አንድ አለመሆን ወይም በጥቃቅኑ፣ በማያጣላው ነገር መለያየት ነው።

በዘመናችን ሰዎችን ከምንግዜውም የበለጠ ወደ እንግዳ እምነቶች (ትምህርቶች) እንዲሳቡ የሚያደርጋቸው ምክንያት ምን ይሆን? በተለይ በሰለጠነውና በበለጸገው ዓለም ሕብረተሰቡ ቁሳቁሳዊ (material) በሆነው ነገር ላይ ከፍተኛ ትኩረት በመስጠቱ ይህን ሕብረተሰቡ ከፍተኛ ዋጋ የሰጠውን ነገር ሰዎች ታግለው ካገኙ በኋላ በዚያም ውስጥ እውነተኛ እርካታ በማጣታቸው በውስጣቸው ፍጹም ባዶነት ይሰማቸዋል። መንፈሳዊ ልምምዶችን መከታተልም ያንን ባዶነት የሚሞላና የሕይወት እርካታን የሚሰጥ ይመስላቸዋል። በሕይወታቸው ሊለማመዱት የሚፈልጉትና የሚያ

ዘብሉትም የእውነት አቅጣጫ የያዘውን ሳይሆን ስሜታዊና መንፈሳዊ (emotional & mystical) የሆኑትን ነገሮች ነው። እነዚህ የቆዩና አዲስ የተወለዱ እምነቶች ያላቸው አቋም እነዚህ ሰዎች ለመለማመድ የሚፈልጉትን ስሜታዊና መንፈሳዊ የሆኑ ነገሮችን ስለሚሰጡአቸው ብዙዎች በቀላሉ ወደ እነርሱ ይሳባሉ።

ሰዎች ወደ እንግዳ እምነቶች የሚሳቡበት ሌላው ምክንያት በግል ሕይወታቸው እርካታ ማጣት፣ ብቸኝነት፣ ባዕድነት (alienation) ሲሰማቸው ነው። የነዚህን እንግዳ ሃይማኖቶች ትምህርት ለመጠበቅ ጥረት የሚያደርጉትም ለብዙ ጊዜ የናፈቁትንና የጓጉበትን ፍቅር፣ ተቀባይነትና የሌሎችን ህብረት እናገኛለን በሚል እምነት ነው። አንዳንዶች ደግሞ በመሪዎቻቸው ችሎታና ሥልጣን ስለሚሳቡ ሲሆን፣ ሌሎች ደግሞ “የራስህን ዕድል ለመወሰንና የአካባቢውን ሁኔታ ለመቆጣጠር ኃይል ይኖርሃል” የሚለውን ተስፋ ስለሚሰጡአቸው ነው። ብዙዎች በዚህ ዓይነት ወደ ተሳሳተ ሃይማኖት ውስጥ መግባታቸው የሚያሳዝን ከመሆኑም ሌላ ቤተ ክርስቲያንም እውነተኛ ተልእኮዋን እንደሚገባ ባለመጠበቁ ከኃላፊነት ነጻ አያደርጋትም። የሃይማኖት ሥርዓትና መልክ ላይ የበለጠ ትኩረት በመስጠት ሰዎች ከአምላካቸው ጋራ ግላዊና የተቀራረበ ሕይወት እንዲኖራቸው ጥረት አላደረገችም። እንዲሁም በዚህ ዓይነት ምክንያት ተወናብደው የሄዱትን ለመመለስ ጥረት በማድረግ ፈንታ ግድየለሽ ሆናለች።

ብዙ ክርስቲያኖች በዓለም ውስጥ ስላሉት የሃይማኖት እንቅስቃሴዎች በቂ እውቀት ስለሌላቸው በቀላሉ ሲደናገሩና ሲወናበዱ ይገኛሉ። ፍጹም እውነት የሌላቸው ተቃራኒ እምነቶችንም ሆነ የክርስትና እምነትን የሚመስሉ ሃይማኖቶችን የያዙ ሰዎች ሲያጋጥሟቸው እምነታቸውን በድፍረት መግለጽ ይፈራሉ። ዋናው ምክንያት የሌሎችን የእምነት አቋም አለማወቃቸው ብቻ ሳይሆን የራሳቸውንም እምነት በደንብ የማያውቁ በመሆናቸው ነው። እነዚህ እንቅስቃሴዎች በተፋጠነ ሁኔታ እያደጉና እየተስፋፉ በመምጣት ላይ ያሉ በመሆናቸው ወደድንም ጠላንም የእነዚህ እምነት ተከታዮች ወደፊት ሳያጋጥሙን አይቀርም። የማያጋጥሙንም እንኳ ቢሆን ምን እንደሚያምኑና የሃይማኖት መመሪያቸው ምን እንደሆነ፣ ሰዎችም እውነትን ለማወቅ ምን ያህል ጥረት እንደሚያደርጉ መረዳት ይጠቅማል። ደህንነትን ወይንም አዲስ የሆነ መገለጥን ለማግኘት ሰዎች ያላቸውን ህብትና ንብረት መስዋዕት እንደሚያደርጉ እናያለን። በዘመኑ ያሉትን የተሳሳቱ እምነቶችን ሁሉ ማቅረብ ከአቅማችን በላይ ስለሚሆን ከነዚያ መካከል ዋና ዋናዎችን በመጠኑ ለማየት እንሞክራለን።

ሂንዱኢዝ

ሰው የፈጠረውን እግዚአብሔርን ማምለክ ሲተው ተፈጣሪ የሆነውን ማምለክ ይጀምራል። ሰው በህይወት እያለ ከመብላትና ከመጠጣት ውጪ መሆን እንደማይችለው ሁሉ፣ ከአምልኮትም ነጻ ሆኖ መኖር አይሆንለትም።

ሊፈጽማቸው ከሚችላቸውም ኃጢአቶች ሁሉ በጣም የከፋው፣ ፈጣሪውን ትቶ ተፈጣሪውን ያመለክ እንደሆነ ነው። በድንጋይ ቅርጽ ሠርቶ ያመልክ ለነበረው የጥንት ሰው እናዝንለታለን። ይሁን እንጂ እኛም መንፈስ ቅዱስ እውነተኛውን ካላመለከተን፣ ልክ እንደ ጥንቱ ሰው በባዕድ አምልኮት ውስጥ መገኘታችን አይቀርም። አምልኮታችን (እምነታችን) ረቂቅ በመሆኑ በግልጽ ባይታይም የምናመልከው እኛው በእጃችን የሠራነውን ይሆናል። ለብዙ ሺ ዓመታት ምሥራቃውያን ኅልቶ የሚታየውን መሠረታዊ እምነት ተቀብለው ኖረዋል። ያም “እውነትነት ያለው ሁሉ ፍጹም አንድነት ያለው ነው” የሚለው ፍልስፍና ነው። ይህም መሠረታዊ እምነት (principle) እንደ ሞርመን እምነት “ሁሉም አንድ ነው” የሚል ነው። አንድነት የሌላቸውና በግልጽነት የሚታወቁ (distinct) የሆኑትን፣ ሌላው ቀርቶ የአምላክን ግልጥ መሆን እንኳን “የሚመስል እምነት” (illusory) እንደሆነ ተደርጎ ይወሰዳል። የዚህም ውጤት የብዙዎችን ምሥራቃውያን አቋም “ሁሉም እግዚአብሔር ነው” ወደ ማለቱ እንዲያዘነብል አድርጎታል።

“ሂንዱኢዝም” የህንዶች ሃይማኖት ሲሆን በውስጡ ብዙ ዓይነት እምነቶችን፣ ልማዶችንና ፍልስፍናዎችን የያዘ ነው። የሂንዱኢዝም እምነት በተለያዩ ደረጃና ዕድገት ውስጥ ያለፈ ሲሆን የመጀመሪያው ከ3ሺ ዓመት በፊት የነበረው “ክሼዲክ ዘመን በፊት” (Pre-Vedic Period) እየተባለ የሚጠራው ነው። “ክሼዲክ ዘመን በፊት” የነበሩት ህንዶች በሰሜን ሕንድ በተለይ ሂንዱስ ሸለቆ በተባለው አካባቢ የሚኖሩ ነበሩ። አብርሃም ሥልጣኔን በሚሴፖታሚያ በጀመረበት ዘመን እነርሱም የራሳቸው ሥልጣን ነበራቸው። መጀመሪያ የነበራቸው እምነት በአንዳንድ በኩል አስማት ወይም ጥንቆላ ይመስል ነበር። የራሳቸው መቅደስ ባይኖራቸውም ለተለያዩ አማልክት መስዋዕት ማቅረብ ልማታቸው ነበር።

ሁለተኛው ደረጃ “የሼዲክ ዘመን” የተባለው ሲሆን የጀመረውም በ1500 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት ነው። ከመካከለኛው ኤሽያ የወጡ “አርያን” እየተባሉ ይጠሩ የነበሩ ሰዎች ሰሜን ሕንድን በመውረር የራሳቸውን ሥልጣኔና እምነት በህንዶች መካከል ማስፋፋት ጀመሩ። እነዚህ አርያን የተባሉት ወራሪ ሕዝቦች በሰው እጅ የተቀረጹትን ጣያታት በማምለክ ፈንታ የተፈጥሮ ኃይልን ያመልኩ ነበር። ከሁሉም ብልጫ የነበረው አምላካቸው “ኢንድራ” እየተባለ የሚጠራው ሲሆን፣ እርሱም “የሀዋና የከዋክብት አምላክ” ነበር። ሌሎችም “ቫሩና” (የሰማይ አምላክ)፣ “አግኒ” (የእሳት አምላክ) እየተባሉ የሚጠሩ ብዙ አማልክት ነበሩአቸው። “አርያኖች” የተለያዩ የመስዋዕት አቀራረብ ሥርዓትና ደንብ እያስፋፉ ሲመጡ በመጨረሻ የሚያቀርቧቸውን መሥዋዕቶች በሥነ-ሥርዓት የሚፈጽሙ “ብራህማንስ” እየተባሉ የሚጠሩትን ከሀኖቻቸውን መሠረቱ።

“ክሼዲክ ዘመን” በኋላ “ኡፖንሻዲክ ዘመን” የተባለው በ600 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት መጣ። በዚህ ዘመን “ሂንዱኢዝም” የሰፊው ሕዝብ ሃይማኖት መሆን የጀመረበትና ሃይማኖቱም የፍልስፍና ሃይማኖት እየሆነ

የመጣበት ዘመን ነው። “ኡፓንሳደስ” የተባሉት “የቪዲክ” ሃይማኖትን ትርጉም የያዙ ቅዱስ መጽሐፍት ሲሆኑ እነርሱም ሁሉም አማልክት ተጠቃለው በአንድ “መሠረታዊ ፍልስፍና” (principle) ወይም ፍጹም የሆነ “ዓለም አቀፍ” ነፍስ የሚለውን ሀሳብ ያዘ። ይህም “ዓለም አቀፍ እግዚአብሔር ነው፤ እግዚአብሔር ደግሞ ዓለም አቀፍ ነው” የሚለው ፍልስፍና ነው። ግላዊ ያልሆነው (impersonal) ዓለም አቀፍ ነፍስ (universal soul) “ብራህማን” ተብሎ ሲጠራ፤ ይህን ዓይነቱ ሂንዱዝም ደግሞ “ብራህማኒዝም” ተብሎ ይጠራል።

በዚህ ማለትም “በኡፓንሳደክ ዘመን” ደህንነት “በኑሮ ወይም በሕይወት መርካት” መሆኑ ቀርቶ “ከሕይወት ማምለጥ ወይም መውጣት” ሆነ። ምድራዊ ኑሮ መጥፎ አቋም እንዳለው ሆኖ ይታይ ነበር። “ካርማ” እየተባለ የሚጠራውም የእምነት አቋም እያደገ መጣ። “የካርማ ሕግ” ተብሎ የሚጠራው “ምክንያትና ውጤት” (cause & effect) የሥነ ምግባር ሕግ ሲሆን ማንም ሊተላለፈው የማይገባ ሕግ ነው። ሌላው ስሙ “የተግባር ሕግ” ነው። ሌላው ዓይነት የሃይማኖት ትምህርት “ሳምሃራ” የተባለው ሲሆን፤ ይሄም ሰው አንዴ ተወልዶ የሚሞት ሳይሆን ከሞተ በኋላ እንደገና ተመልሶ የሚወለድ መሆኑን የሚያምን የእምነት ትምህርት ነው። ማንኛውም ሕይወት ያለው ፍጡር በሕይወት መንኮራኩር ውስጥ ያለ ሲሆን ምን ሆኖ እንደገና እንደሚወለድ ወሳኙ ሰውየው ባለፈው ሕይወቱ የኖረው መልካም ሕይወት (ካርማ) ነው። ደህንነት ማለት ከዚህ “ተሽከርካሪ (መንኮራኩር) ሕይወት” ሲወጣ ሲሆን ይሄም ሊገኝ የሚችለው “መላ ምት የሆነ ፍልስፍናና የጥበብ ቃላትን በማወቅ (philosophical speculation)”፤ እንዲሁም በተመስጦ ሆኖ በማሰብ (meditation) ነው። ከዚህ ከሕይወት መንኮራኩር (ተሽከርካሪ) ነጻ ሆኖ ሲወጣ የሰውየው “ግላዊ ነፍስ” (atman) “ዓለም አቀፉን ነፍስ” ወይም “ብራህማንን” ሲመስል ነው።

“ሂንዱዝም” ጽንሰ ሃሳቡ የፍልስፍና አቋም ያለው ሲሆን ብዙ ልምምዶችና ወሳኝ የያዘ በመሆኑ ብዙ የመሻሻል እንቅስቃሴዎች በውስጡ ተነስተዋል። ከእነርሱ መካከል ነልተው የሚታዩት ቡዲሂዝምና ጂዶኒዝም የተባሉት ናቸው። ሌላው የመሻሻል እንቅስቃሴ በአንድ በኃይል አምላክ ማመን ነው። ይህን ማለት “በአንድ አምላክ” ብቻ ያምናሉ (monotheistic) ናቸው ማለት አይደለም። በብዙ አምልኮት የማመን ልምምዳቸው ፈጽሞ አልጠፋም። ሦስቱ ጥንድ የሆነድ አምላካች “ፍጹም የሆነውን ብራህማንን” ያመለክታል። እነዚህ ሦስት ጥንድ የሆኑ አማልክት “ብራህማን” እንደ ፈጣሪ የሚታየው፤ “ቪሽኑ” እንደ ጠባቂ የሚታመነው፤ እንዲሁም “ቪሻ” ደምሳሽ (እልቂት ፈጣሪ) በመባል የሚታወቁ ናቸው።

ብዙ የሂንዱ አማኞች “ቪሽኑአይትስ” እየተባሉ የሚጠሩት ሲሆኑ እነርሱም “ቪሽኑን”ና አሥሩን ዝርያዎቹን ማምለክ የመረጡ ናቸው። እነዚህ የ“ቪሽኑ” ዝርያዎች “አቫተርስ” ወይም “የእግዚአብሔር ዝርያዎች የሆኑ” ዓለምን ከክፉ ጥፋት ለማዳን የመጡ ናቸው ብለው የሚታመኑ

ናቸው። ሌሎች ደግሞ “ቪቫይትስ” ተብለው የሚጠሩ ሲሆኑ እነርሱም “ቪቫን”ና ሚስቱን የሚያመልኩ ናቸው። ሚስቱም ከምትታወቅባቸው የተለያዩ ሰሞች “ዱርጋ”፣ “ካሊ”፣ “ሳቲና”...ወዘተ የሚባሉት ጥቂቶቹ ናቸው። “ካሊን” የተባለውን አምላክ የሚያምኑት ክፍሎች ደግሞ “የቤተ መቅደስ ሴተኛ አዳሪነትን” (temple prostitution) የሚለግመዱ ናቸው።

የሂንዱ የፍልስፍና መጽሐፍ ሰው ሁሉ ነጻ መውጣት እንደሚያስፈልገው ያስተምራል። እያንዳንዱ ሰው ደስታና የድል መቃናት ውስጥ ደረጃ በደረጃ ያልፋል። እየበሰለ ሲሄድ ራሱን መካድና ወደ በጎ ሥራ እያዘነበለ ይሄዳል። ትልቁ ጥማቱ ይወቀውም አይወቀውም ነጻ መሆንን ነው። ስለዚህ ደህንነት ማግኘት የሚቻለው ውስን ከሆነው ከራሱ ህልውና ተላቆ ከእውነት ጋር ሲያያዝ ነው፤ ያም ሲሆን ያ ሰው “ኒርቫና”፣ ስሜት የሌለበት፣ ፍጹም ሰላም ካለበት ሕይወት ደረሰ ማለት ነው።

በሂንዱይዝም ደህንነት የሚገኝባቸው መንገዶች ሦስት ናቸው። እነርሱም፤

1ኛ. የጥበብ መጽሐፍትን፣ ልዩ ልዩ ሥነ ጽሁፎችን በመስማት እውቀትን በማግኘትና እንዲሁም ተመስጦ ውስጥ ገብቶ በማሰብ፤

2ኛ. ሰው “እግዚአብሔር” ብሎ ከሚጠራው ጋር የተቀራረበ ግላዊ ግንኙነትን በመፍጠር የሚገኝ ደህንነት ሲሆን በጣም የታወቀው በአምልኮት የሚገኝ ደህንነት ነው።

3ኛ. በጥሩ ሥራ የሚገኝ ደህንነት ነው። ይኸውም ደህንነትን የሚፈልገው ሰው ልዩ ልዩ የሃይማኖት ሥርዓት በመፈጸም፣ መስዋዕት በማቅረብ፣ የተቀደሱ ሥፍራዎችን በመጎበኝትና ሌሎች ጥሩ ሥራዎችን በመሥራት የሚያገኘው ነው። እነዚህ ሁሉ የደህንነት መንገዶች በተለያየ ደረጃ ያለ “ዮጋ” የተባለውን ሰውነትን፣ ሀሳብን በመቆጣጠር “በተመስጦ የማሰብ” ዘዴን ያጠቃልላሉ።

ማጠቃለያ ግምገማ

1 ሂንዱአዝም እግዚአብሔርን የሚያቀርበው በመጽሐፍ ቅዱስ እንደተጠቀሰው ሳይሆን አንድ ዓይነት ኃይል (ነገር) አድርጎ ነው።

2 በሂንዱ ሃይማኖት ብዙ አማልክትን ማምለክ ይፈቀዳል።

3 በሂንዱአዝም ግብረ-ወጥ ተግባሮች ጥንቆላ፣ ቃልቻና በአጋንንት ማምለክ የተለመደ ነው።

4 ኃጢአት አለ ብለው አያምኑም። በመጨረሻ ሰው እግዚአብሔር ከ መሆን ደረጃ ይደርሳል ይላሉ።

5 ቸክ ያለ፣ በጭካኔ የተሞላ “የኅብረተሰብ ክፍል” (cast system) አላቸው። ይህንንም አቋማቸውን ለመለወጥ ምንም እርምጃ አልተ ወሰደም።

6 ሂንዱኢዝም ክርስቶስንና ክርስቲያኖች ስለ ክርስቶስ የሚያስተምሩ ትን ትምህርት ይቃወማሉ።

7 የኃጢአት ይቅርታ በማግኘት አያምኑም። እያንዳንዱ ሰው ብዙ ተደጋጋሚ የመኖር ዕድል አለው፤ በዚህ መካከል ከፍ ወዳለው ደህ ንነት ደረጃ ቀስ በቀስ ይደርሳል ይላሉ።

8 ብዙ የሂንዱ ሃይማኖት ተከታዮች እምነታቸው ከክርስቲያኖች ይበልጣል ብለው ያምናሉ። ከዚህ ሌላ የሂንዱ እምነት ተከታዮች ሃይማኖት ሁሉ አንድ ዓይነት ነው ይላሉ።

9 ክርስቲያኖች ከሁሉ በላይ የሆነው ክርስቶስ እንዳላቸውና ሌሎች ሃይማኖቶች ኃጢአትን ማስወገድ የማይችሉ መሆናቸውን ማሳወቅ ይገባቸዋል። ለሰው ኃጢአት መፍትሄ ለመስጠት ክርስቶስ በደሙ የከፈለው ዋጋ ብቻ በቂ ነው። ሂንዱኢዝም ኃጢአትን “እውነት መሳይ” (illusion) በማለት ችግሩን ለመሸፈን ይሞክራል እንጂ ለሰው ልጅ ኃጢአት መፍትሄ አይሰጥም።

ቡዲሂዝም

ቡዲሂዝም የወጣው ከሂንዱኢዝም ሲሆን የተጀመረውም ሲዳሃርታ ጎታማ በተባለው ሰው ነው። ሲዳሃርታ የተወለደው በ560 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት ሲሆን፣ አባቱ ሱደሃዳና ከመሣጥንት ወገን የነበረ ሰው ነበር። ጎታማ የ16 ዓመት ወጣት ሆኖ ልዕልት ያስዳሃራማን አግብቶ ወንድ ልጅ ወለደ፤ ስሙንም ራሁላ በሎ ጠራው። የጎታማ ኑሮ ምቹት ያለበት ቢሆንም ዕድሜው ወደ ሃያ ሲደርስ በኑሮው እርካታና ሰላም እያጣ መጣ። ወላጆቹ ከሌላው ዓለም እንዲሸሽ ከፍተኛ ጥረት ቢያደርጉም በዓለም ውስጥ ያለውን መከራና ሥቃይ ከመመልከት አላመለጠም። አንድ ጊዜ በዕድሜው የሸመገለ ሰው፣ በበሽታ የሚሰቃይ ሰው፣ እንዲሁም የሞተ ሰውና ፀጉሩን የተላጩ መነኩሴ አየ። ለመጀመሪያ ጊዜ በዓለም ውስጥ መከራ መኖሩን ተመልክቶ ያለውን ሁሉ ትቶ “በማጣት” ውስጥ ለመኖር መረጠ።

ጎታማ በ29 ዓመት ዕድሜው ቤተሰቡን ትቶ በመውጣት “እውቀትን” (enlightment) ለመፈለግ ወስኖ ተነሳ። በመጀመሪያ ራሱን ለሂንዱ ቀሳው ስት በማስገዛት ከህብረተሰቡ ተገልሎ መኖር ጀመረ። ለስድስት ዓመት ያህል ለመሞት እስከሚቃረብበት ደረጃ ድረስ ሥጋውን በራሱ ፈቃድ አጎሳቆለ። ራሱን አገልሎ ለብቻው ከቆየ በኋላም “መካከለኛ ጎዳና” (middle path) የተባለውን መሠረታዊ ፍልስፍና መሠረተ። ከህብረተሰቡ በመራቅና ለሥጋው ምቹትን በመከልከል ራሱን “በተመስጦ ሃሳብ ውስጥ መካተት”ን ተለማመደ። አንድ ቀን ከአንድ ዛፍ ሥር ቁጭ ብሎ “በተመስጦ ሀሳብ” (meditation) ውስጥ ሳለ “ከሙሉ መገለጥ” (enlightment) ደርሶ ገና በህይወት ሳለ፣ ከ“ኒርቫና” ውስጥ ገባ። በዚያን ጊዜ “የተገለጠለት (The enlightened) ቡድን” ሆነ። ለ45 ዓመት በሰሜን ሕንድ ያገኘውን መገለጥ በመስበክና በማስተማር ብዙ ተከታዮችን ካፈራ በኋላ በ80 ዓመቱ ተስማሚ ያልሆነ ምግብ በልቶ ሞተ።

ጎታማ ምንም እንኳን ከሂንዱ ሃይማኖት ውስጥ የበቀለ ቢሆንም የእርሱ አመለካከት ከሂንዱኢዝም በጣም የተለየ ነበር። ሂንዱኢዝም በአንድ በኩል ደረጃው የቀነሰ ተራ መላ ምት፣ ፍልስፍና ብቻ ከመሆኑም በላይ በሌላ በኩል ደግሞ ብዙ አማልክት የበዛበት፣ አስማትና ጥንቆላ ብቻ የሞላበት ነበር። ሰው ሥልጣን ወይም ልዩ ደረጃ ሊይዝ የሚችለው ከተለየ “ካስት” የመጣ እንደሆነ ብቻ ነው። ጎታማ የካስትን ሲስተም፣ ጥንቆላንና አስማትን ይቃወም ነበር።

የቡዲሂዝም እምነት የተመሠረተው በአራት መሠረታዊ እውነቶች ላይ ነው። እነርሱም፤

1ኛ. ሕይወት መከራና ሥቃይ ያለበት ነው። ይሄም በምጥ፣ በበሽታ፣ በእርጅና፣ በሞት ውስጥ የሚታይ ነው። ሌላው ቀርቶ ሕይወትን በአንድ ላይ የያዙት ማለት ሥጋ፣ ስሜት፣ ሃሳብና ህሊና የመሳሰሉት እንኳን በመከራና በሥቃይ የተሞሉ ናቸው።

2ኛ. በሰው ላይ የሚደርሰው መከራ የሚመነጨው ሰው ለደስታ ባለው ጥማት፣ ለመኖርና ለመበልጸግ ከሚያደርገው ትግል ነው።

3ኛ. ሰው ከመከራ ነጻ መሆን የሚችለው እነዚህን ፍላጎቶችን ማሸነፍ የቻለ እንደሆነ ነው።

4ኛ. ማሸነፍም የሚችለው “ስምንቱን መንገዶች” (The Eightfold Path) የተከተለ እንደሆነ ብቻ ነው። እነርሱም፡-

1. ትክክለኛው ዕውቀት (አራቱ እውነቶች)
2. ትክክለኛው ፍላጎት
3. እውነተኛ ንግግር (ውሸትን ማስወገድ፣ እውነትን መያዝ)

ጎታማ በ29 ዓመት ዕድሜው ቤተሰቡን ትቶ በመውጣት “እውቀትን” (enlightenment) ለመፈለግ ወስኖ ተነሳ። በመጀመሪያ ራሱን ለሂንዱ ቀላው ስት በማስገዛት ከህብረተሰቡ ተገልሎ መኖር ጀመረ። ለስድስት ዓመት ያህል ለመሞት እስከሚቃረብበት ደረጃ ድረስ ሥጋውን በራሱ ፈቃድ አጎሳቆለ። ራሱን አገልሎ ለብቻው ከቆየ በኋላም “መካከለኛ ጎዳና” (middle path) የተባለውን መሠረታዊ ፍልስፍና መሠረተ። ከህብረተሰቡ በመራቅና ለሥጋው ምቹትን በመከልከል ራሱን “በተመስጦ ሃሳብ ውስጥ መክተት”ን ተለማመደ። አንድ ቀን ከአንድ ዛፍ ሥር ቁጭ ብሎ “በተመስጦ ሀሳብ” (meditation) ውስጥ ሳለ “ከሙሉ መገለጥ” (enlightenment) ደርሶ ገና በህይወት ሳለ፣ ከ“ኒርቫና” ውስጥ ገባ። በዚያን ጊዜ “የተገለጠለት (The enlightened) ቡድን” ሆነ። ለ45 ዓመት በሰሜን ሕንድ ያገኘውን መገለጥ በመስበክና በማስተማር ብዙ ተከታዮችን ካፈራ በኋላ በ80 ዓመቱ ተስማሚ ያልሆነ ምግብ በልቶ ሞተ።

ጎታማ ምንም እንኳን ከሂንዱ ሃይማኖት ውስጥ የበቀለ ቢሆንም የእርሱ አመለካከት ከሂንዱኢዝም በጣም የተለየ ነበር። ሂንዱኢዝም በአንድ በኩል ደረጃው የቀነሰ ተራ መላ ምት፣ ፍልስፍና ብቻ ከመሆኑም በላይ በሌላ በኩል ደግሞ ብዙ አማልክት የበዛበት፣ አስማትና ጥንቆላ ብቻ የሞላበት ነበር። ሰው ሥልጣን ወይም ልዩ ደረጃ ሊይዝ የሚችለው ከተለየ “ካስት” የመጣ እንደሆነ ብቻ ነው። ጎታማ የካስትን ሲስተም፣ ጥንቆላንና አስማትን ይቃወም ነበር።

የቡዲሂዝም እምነት የተመሠረተው በአራት መሠረታዊ እውነቶች ላይ ነው። እነርሱም፤

1ኛ. ሕይወት መከራና ሥቃይ ያለበት ነው። ይሄም በምጥ፣ በበሽታ፣ በእርጅና፣ በሞት ውስጥ የሚታይ ነው። ሌላው ቀርቶ ሕይወትን በአንድ ላይ የያዙት ማለት ሥጋ፣ ስሜት፣ ሃሳብና ህሊና የመሳሰሉት እንኳን በመከራና በሥቃይ የተሞሉ ናቸው።

2ኛ. በሰው ላይ የሚደርሰው መከራ የሚመነጨው ሰው ለደስታ ባለው ጥማት፣ ለመኖርና ለመበልጸግ ከሚያደርገው ትግል ነው።

3ኛ. ሰው ከመከራ ነጻ መሆን የሚችለው እነዚህን ፍላጎቶቹን ማሸነፍ የቻለ እንደሆነ ነው።

4ኛ. ማሸነፍም የሚችለው “ስምንቱን መንገዶች” (The Eightfold Path) የተከተለ እንደሆነ ብቻ ነው። እነርሱም፡-

1. ትክክለኛው ዕውቀት (አራቱ እውነቶች)
2. ትክክለኛው ፍላጎት
3. እውነተኛ ንግግር (ውሸትን ማስወገድ፣ እውነትን መያዝ)

4. ትክክለኛ ባህሪ (መግደል፣ መሰረቅ፣ መዋሸት፣ ዝሙትና መስከር የተከለከለ ነው)
5. ትክክለኛ የዕለት ሥራ (አንዳንድ ሥራ ለምሳሌ፡-ባርያ መሸጥና መለወጥ፣ ቀረጥ መሰብሰብና ከብት ማረድ አይፈቀድም)
6. እውነተኛ ጥረት
7. ትክክለኛ አስተሳሰብ
8. ትክክለኛ “የህሳብ ተመስጦ” ናቸው።

ትክክለኛ ባህሪ ከሚለው ሃሳብ ላይ ሌላ አምስት ነገሮችን ይከለክላል፤ እነዚህም፡- በተከለከለበት ጊዜ አትብላ፣ አትደንስ፣ ሙዚቃ አታዳምጥ፣ ድራማ አትይ፣ ጌጣ ጌጥ አታድርግ፣ ሰፊ ወይም ረጅም አልጋ ላይ አትተኛ፣ ወርቅ ወይም ብር አትቀበል የሚሉ ናቸው። እያንዳንዱ የቡድኑ አምነት ተከታይ ጥረቱ “ኒርቫና” ለመግባት ነው። “ኒርቫና” የሚለው ቃል ትርጉሙ “መጥፋት” ማለት ይሁን እንጂ ከመኖር ወደ አለመኖር ይለወጣል ማለት ሳይሆን፣ በመኖር ውስጥ ካለው ፍላጎት፣ መከራና ክራስ ነፃ መሆን ማለት ነው። በነታማ ትምህርት “ኒርቫና” እግዚአብሔር ወይም መንግሥተ ሰማይ ማለት አይደለም። በትምህርቱ ውስጥ “እግዚአብሔር” የሚል ሃሳብ የለውም። ደህንነት በራስ ጥረት ብቻ የሚገኝ ነው ብሎ ያምናል። ጎታማ ሰው ከቅድስና ከመድረሱ በፊት ራሱን ከአንዳንድ ሁኔታዎች ነጻ ማድረግ አለበት። ከ“ኒርቫና” ሲደርስ እየተመላለሰ ከመወለድና ከ“ካርማ” ሕግ ነጻ ይሆናል።

ጎታማ ከሞተ በኋላ ቡዲሂዝም እስከ 265 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት ድረስ በሰሜን ምዕራብ ሕንድ ቀስ በቀስ እየተስፋፋ መጣ። በዚህ ዘመን “አሶካ” የተባለው የሕንድ ንጉሥ ቡዲሂዝምን ተቀበለ። ቡዲሂዝም በሕንድ አገርና እንዲሁም በሌሎች አገሮች በሰፊው እንዲያድግና እንዲሠራ ያደረገው ንጉሥ አሶካ ነው።

በአሁኑ ጊዜ በዓለም ውስጥ ልዩ ልዩ ዓይነት ቡዲሂዝም አለ። ጃፓን ውስጥ ብቻ ከ200 መቶ በላይ የሆኑ ልዩ ልዩ የቡዲሂዝም ዓይነቶች አሉ። የተኛውም የቡዲሂዝም ሃይማኖት መጽሐፍ ቅዱስ በሚገልጸው ዓይነት እግዚአብሔርን፣ ሰውን፣ ኃጢአትን፣ ደህንነትን ወይም ትንሣኤን አይነካም። አንዳንድ የቡዲሂዝም ክፍሎች በውጪ ክርስትናን የሚመስል ቋንቋ ሲጠቀሙ ይታያሉ። ለምሳሌ “አሚዳ ቡዲሂዝም” ደህንነት በሥራ ሳይሆን በእምነት ነው ይላሉ። እንዲሁም አዲስ ትውልድ፣ የተለወጠ ሕይወት የሚለውን ቋንቋ ሲጠቀሙ ይሰማሉ። በዚህ ዓይነት ሰይጣን ብዙ ዓይነት ክርስቲያን የሚመስሉ አሳሳች እምነቶችን የፈጠረ መሆኑን መረዳት ያስችለናል።

ኮንፌሴሽኖኒዝም

ኮንፌሴሽኖኒዝም በቻይና ባህልና ሥልጣኔ ውስጥ ቀደምትነት አለው። ኮንፌሽየስ የቻይናን ባህልና ሥነ-ምግባርን በማደራጀትና አስተካክሎ በማቅረብ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል። ትልቁ ጥያቄ ኮንፌሴሽኖኒዝም ሃይማኖት ነው ወይንስ የሕይወት ሥነ-ምግባር ፍልስፍና ነው? የዚህ ዓይነት ጥያቄ በሰዎች አዕምሮ ሊፈጠር የቻለው የኮንፌሽየስ ጽሁፎች ሁሉ የሚያተኩሩት በሰማያዊ (በመንፈሳዊ) ነገር ላይ ሳይሆን በምድራዊ ነገር ላይ በመሆኑ ነው። ኮንፌሽየስ በመለኮታዊ ነገሮች ላይ ይህን ያህል ትኩረት መስጠት አልፈለገም እንጂ መካዱ አልነበረም። የኮንፌሽኖኒዝም የሥነ-ምግባር ሥርዓት የተመሠረተው ጥንታዊ ዝርያዎችንና ተፈጣሪ የሆኑትን ቁስ አካል በማምለክ ላይ ነው። ከአምላካቸው መካከል በጣም የታወቀውና የተፈራው ሻንግ ታይ የተባለው ሲሆን እርሱም የሚታወቀው ጥንታዊውና ኃይሉ ዝርያና መንግሥተ ሰማይ እንደሆነ ነው። ከመጀመሪያው ጀምሮ የቻይናው ንጉሥ በየዓመቱ ለሻንግ ታይ ፔኪንግ በተባለው የቻይና ከተማ ውስጥ መስዋዕት ያቀርብ ነበር።

ከሻንግ ታይ ሌላ ቻይናዎች ብዙ አማልክቶችን ያመልኩና መስዋዕት ያቀርቡ ነበር። ትምህርት የሌለው ሰፊው ሕዝብ ብዙ መናፍስትን በማምለክና እንዲሁም በአስማትና በጥንቆላ ተካፋይ ሆኖ ይታያል። ተፈጥሮን ከማምለካቸው ሌላ የቤተሰብ ዝርያዎቻቸውንም ያመልኩ ነበር። በሞት የተለዩ ቤተሰቦች ሁሉ እንደሞቱ በመረሳት ፈንታ አሁንም የቤተሰብ አካል እንደሆኑ ይቆጥሩአቸዋል። በሕይወት ያሉት የሞቱትን ዝርያዎቻቸውን የማክበርና የማስታወስ ኃላፊነት አለባቸው። ያንንም የሚያደርጉት አስፈላጊውን መስዋዕት በየቀኑ በማቅረብ ነው። ይህንን አምልኮት የኮሚኒዝም መስፋፋት እንኳን ፈጽሞ ሊያጠፋው አልቻለም። በዚህ ልምምድ ምክንያት ጠንካራ የቤተሰብ አንድነትና እንዲሁም ወላጆችን የማክበር ልምምድ ሆናቸው።

የቻይና ባህልና ሃይማኖት መልክ እየያዘ የመጣውና የተመሠረተው በኮንፌሽየስ ዘመን (551-479 B.C.) ነው። ኮንፌሽየስ ከአሥራ አንድ ልጆች መካከል የመጨረሻው ትንሹ ሲሆን በወጣትነት ዘመኑ ለትምህርት ከፍተኛ ፍላጎት የነበረው ስለነበረ፣ ፈላስፋና ትልቅ መምህር ወጥቶት ብዙ ደቀ መዝሙሮች (ተማሪዎች) አፍርቶ ነበር። የነበረውን የፖለቲካና የሥነ-ምግባር ፍልስፍናውን በሥራ ላይ ለማዋል የሕዝብ አገልጋይ ሆኖ መሥራት ጀመረ። ይሁን እንጂ በነበረው ቀጥተኛ የባህሪ አቋም በነበረው ሥልጣን ላይ ብዙ መቆየት አልቻለም። ኮንፌሽየስ ብዙ ተስፋ አስቆራጭ ሁኔታዎች አጋጥመውታል፤ ደቀ መዛሙርቱ ግን በታማኝነት አብረውት ቆዩ። ኮንፌሽየስ ከማስተማሩ ሌላ በአሁኑ ጊዜ ክላሲክ የተባሉትን መጽሐፍት አቀነባብሯል። እነዚህ መጽሐፍት በውስጣቸው ታሪክ፣ ግጥም፣ ብዙ ለውጦችና የሃይማኖት ሥርዓቶችን የያዙ ናቸው።

ኮንፌሽየስ በ73 ዓመቱ ሲሞት ተማሪዎቹ የተናገራቸውንና ያስተማራቸውን ፍልስፍናዎች በመሰብሰብ “የኮንፌሽየስ ምርምር” በማለት አሳትመው አወጡት። በዘመናት ተማሪዎች ልዩ ልዩ መጽሐፍትን አዘጋጅተው በማውጣታቸው የኮንፌሽየስ ትምህርት ሊስፋፋ ቻለ። የኮንፌሽየስ ፍላጎት አዲስ ሃይማኖት ለማውጣት አልነበረም። እንዲያውም ሰው ለደህንነቱ በአማልክት ላይ ተስፋ እንዲያደርግ አይፈልግም ነበር።

የኮንፌሽየስ ዘመን አገሪቱ፣ ቻይና ሕግና ሥርዓት ያጣችበት፣ ሕዝቡ በህብረትና በሰላም መኖር ያልቻለበት ዘመን ስለነበረ አንዳንዶች ይህን ሥርዓት ያልነበረውን የህብረተሰብ አቋም በኃይል መልክ ለማስያዝ የሚጥሩ ክፍሎች ነበሩ። ኮንፌሽየስ ኃይልን መጠቀም እውነተኛ ለውጥን ማምጣት የማያስችል ውጫዊ ነገር ቢሆንም በሌላ በኩል ደግሞ ሰዎች በቀላሉ እርስ በርሳቸው ተዋደውና ተስማምተው ለመኖር እንደማይችሉ ያውቅ ነበር። ለዚህ ችግር መፍትሄ ይሆናል ብሎ ኮንፌሽየስ ያሰበው ነገር ነበር። ይኸውም ሰዎች የራሳቸውን ትክክለኛ አቋም እየተረዱ ሲመጡ የቀድሞ ባህላቸውን እየረሱ ይመጣሉ። ስለዚህ እርስ በርሳቸው የበለጠ መያያዝ እንዲችሉ ያለፈውን ባህል ከጊዜው ባህል ጋር ቀላቅለው ማቀፍ ይኖርባቸዋል። ይህም መሆን የሚችለው እነዚህ የሥነ-ምግባር ሃሳቦች (እውነቶች) በትምህርት ቤት፣ በመቅደስ፣ በቤተሰብ በኩል የተሠራጨ እንደሆነ ነው ይል ነበር።

የኮንፌሽየስ የሥነ-ምግባር ፍልስፍና ለመሆኑ ምን ነበር?

1

በመሠረቱ ሰው ጥሩ እንደሆነና የራሱን የግል ምርጫ ለመምረጥ ሙሉ ነጻነት እንዳለው ይናገራል።

2

የሰው የመጨረሻው ግብ ራሱንና የሌሎችን ስሜት ማክበር ነው ይላል። ይህንንም “ሌሎች በአንተ ላይ እንዳያደርጉብህ የማትፈልገውን፣ አንተም በሌሎች ላይ አታድርግ” በሚለው ሕግ አጠቃሎ ታል።

3

ሰው ስለሚኖረው ሀብትና ንብረት ከመስመር ጨርሶ እንዳይወጣና ሁሉንም አግባብሶ እንዳይዝ፣ ነገር ግን መካከለኛውን መንገድ እንዲይዝ ይመክራል።

4

ሰዎች እርስ በርሳቸው፣ ለምሳሌ አባትና ልጅ፣ ገዢና ተገዢ፣ ታላቅና ታናሽ ወንድማማቾች፣ ባልና ሚስት እንዲከባበሩ ያስተምራል። በቤተሰብም መካከል የበለጠ መቀራረብ እንዲኖር ኮንፌሽየስ ይመክራል።

ኮንፊሽየስ መንግሥት በኃይልና በፍቅር ምሳሌ በመሆን መግዛትና ማስተዳደር አለበት፤ ይሄም ሕዝቡ በመንግሥት ላይ እምነት እንዲኖረው ያደርጋል ይላል። እንዲሁም ባህልና ኪነጥበብ ከፍተኛ ሥፍራ ተሰጥቶት ማደግ እንዳለበት ይመክራል።

እንደምናየው ኮንፊሽየስ ትኩረት የሚሰጠው በምድራዊ ነገር ላይ እንጂ መንፈሳዊ በሆነ ነገር ላይ አልነበረም። ስለ ወደፊቱ ሕይወት ግልጽ የሆነ እውቀት አልነበረውም። በሥነ-ምግባር ላይ ትኩረት መስጠቱ ግን ስለ ሃይማኖት ግድ የለውም ነበር ማለት አይደለም። መንፈሳዊውን ነገር ሙሉ በሙሉ ሳይተው (ሳይለቅ) መንፈሳዊ የሆነውን የብዙዎችን ትኩረት ወደ ምድራዊ ነገር ላይ ዞር እንዲል ለማድረግ ሲጥር ይታያል። ኮንፊሽየስ ብዙ አይናገር እንጂ ከፍጥረታት ሁሉ በላይ የሆነውን አልካደም። ኮንፊሽየስ ያረዘም የቻይና ዋነኛው ሃይማኖት ሆኖ ለሁለት ሺ ዓመት ማለትም (እ.አ.አ.) እስከ 1912 ዓ.ም. ድረስ ቆየ። የኮሚኒዝም በቻይና ውስጥ መስፋፋት ኮንፊሽየስን እንዳያድግ ወደ ኋላ ቢጎትተውም የኮንፊሽየስ ትምህርት የቻይናን ሥልጣኔና አስተሳሰብ ሊቀርጽ ችሏል። በዕድሜ ከፍ ላሉት አስፈላጊውን አክብሮት መስጠት፣ የቤተሰብ እርስ በርስ መቀራረብ፣ ለኪነጥበብ ልዩ ፍቅር መስጠት የሚለው የኮንፊሽየስ ትምህርት ለቻይና ሕዝብ መመሪያ ሆነ።

በክርስትና አንጻር ኮንፊሽየስን ስንመለከተው ብዙ ድክመት እንዳለበት እናያለን። ኮንፊሽየስ “ሰው ከራሱ በላይ የሆነ ሌላ ዕርዳታ (ድጋፍ) አያስፈልገውም” ይላል። መጽሐፍ ቅዱስ ግን ሰው ራሱን ማዳን ስለማይችል የእግዚአብሔር ጸጋ እንደሚያስፈልገው ይናገራል። ኮንፊሽየስ ሰው በተፈጥሮው ጥሩ እንጂ ኃጢአተኛ ስላልሆነ አዳኝ አያስፈልገውም ሲል፣ መጽሐፍ ቅዱስ ግን “...ሰዎች ሁሉ ኃጢአት ሠርተዋል፤ እግዚአብሔር የሰጣቸውንም ክብር አጥተዋል” (ሮሜ 3:23) ይላል። የኮንፊሽየስ ሃይማኖት ጀምሮ የሚጨርሰው በሰው ጥበብና እውቀት ላይ ነው። በእግዚአብሔር ላይ ምንም ዓይነት ትኩረት አይሰጥም።

አጠቃላይ ግምገማ

⇒ ኮንፊሽየስ በመጀመሪያ ያስተማረው ሥነ-ምግባራዊ ፍልስፍና ሲሆን፣ የቻይና ሕዝብ ትምህርቱን ልክ እንደ ሃይማኖት ተቀበለው። ሃይማኖቱም በአጭሩ በተፈጥሮ ማምለክ (Animism)፣ ዝርያን ማምለክ (Ancestor worship)፣ እንዲሁም የሕብረተሰቡን ባህል መጠበቅን ያጠቃልላል።

⇒ ኮንፊሽየስ ለሰው የሥነ-ምግባር መመሪያ ይሰጣል እንጂ እውነተኛውን የውስጥ ፍላጎት አያረካም።

➡ ሰው በተፈጥሮው ጥሩ ስለሆነ ደህንነት አያስፈልገውም ይላሉ።

➡ ኢየሱስ ክርስቶስ ጨርሶ አይታወቅም፤ ስለ እግዚአብሔርና ስለ መንግሥተ ሰማይ በመጠኑ ብቻ ይገልጻሉ።

➡ ሰው የማይሞት መንፈስ በውስጡ እንዳለ አያምኑም።

➡ መጽሐፍ ቅዱስን አያውቁም፤ መመሪያቸው ኮንፌሽየስ የጻፋቸው መጽሐፍት ብቻ ናቸው።

ሺንቶይዝም

“ሺንቶ” በጃፓን ትልቁ የሃይማኖት ክፍል ነው። የሺንቶይዝም እምነት የቡዲዝም፣ የኮንፌሽያኒዝምና የክርስትና እምነት ቅልቅል ነው። እንዲሁም በውስጡ ብዙ ዓይነት ክፍልፍሎችና ልምምዶች አሉበት። ሺንቶይዝም ጥንታዊ የሆነ የሃይማኖት ዓይነት ሲሆን፣ መሠረቱም ተፈጥሮንና አንዳንድ ሰዎችን እንደ አምላክ ማምለክ ነው። ሃይማኖቱ ታዋቂ ሰው፣ ነቢይ ወይም አዳኝ የሌለበት ሲሆን በማንኛውም ሰው “መለኮታዊ ጽንሰ ሀሳብ” (divine consciousness) ውስጥ “ካሚ” ብሎ የሚጠራው አምላክ እንዳለ ያምናል። በዓለም ውስጥም ያለው ትልቁና ዋናው ኃይል እርሱ ነው ይላሉ።

ጥንታዊው የሺንቶ ሃይማኖት ግልጽ አልነበረም። ቡዲዝም እየተሰ ፋፋ ሲመጣ ጃፓኖች ከፍርሃት የተነሳ ባህላቸውንና አፈ ታሪካቸውን ሁሉ መዝግበው ማስቀመጥ ጀመሩ። ከቻይናና ከኮርያ ቡዲዝም ወደ ጃፓን (እ.አ.አ.) በ522 ዓ.ም. ሲገባ መልስ ለመስጠት ያህል የሺንቶ ሃይማኖት ተከታዮች የራሳቸውን ሁለት መጽሐፍት አዘጋጅተው አወጡ። እነዚህ መጽሐፍቶቻቸው “ሰማይና ምድር ከተፈጠረ (ቅርጽ ከያክ) በ34 “ኢሃን 2”ና “ኢዝናሚ” የተባሉት ሁለት አማልክት በጠራቸው ውቅያኖስን ያማስሉ ነበር። ጠራቸውን ከውቅያኖሱ ሲያወጡ ትንሽ ውሃ ተፈናጥቆ “አውጂ” የተባለው የጃፓን ደሴት ተፈጠረ፤ “ኢሃን2”ና “ኢዝናሚ” የተባሉት አማልክት እዚያ እየኖሩ የተቀሩትን የጃፓንን ደሴቶች ፈጠሩ። እንዲሁም ሌሎች አማልክትንና የጃፓንን ሕዝብ ፈጠሩ” ይላሉ።

ከአማልክቱ መካከል ትልቁ “አማተራሱ አሚካሚ” የተባለው “የፀሐይ አምላክ” ሲሆን የልጅ ልጁ ደግሞ “ጂሙ ቴኖ” የተባለው ቅዱስ ወደሆነው የጃፓን ደሴት ሄዶ በ660 ከክርስቶስ ልደት በፊት የመጀመሪያው የጃፓን ሕዝብ ንጉሥ (ሚካዮ) ሆነ፤ በዚህም ንጉሥን ማምለክ ትልቁ የእምነታቸው ክፍል ሆነ። ንጉሦች አምላክ ናቸው ተብሎ ስለሚታ

መን ማንኛውም ጃፓናዊ ንጉሠን ሙሉ በሙሉ መታዘዝ አለበት ይላሉ። ሺንቶይዝም ለጃፓንና ለንጉሡ ታማኝ መሆንን አጥብቆ ያስተምራል። ሃይማኖቱ በሀገር ፍቅር ላይ ስለሚያተኩር የሺንቶ ሃይማኖት ተከታይ ለመሆን ጃፓናዊ መሆንን ይጠይቃል ይላሉ።

በሺንቶይዝም እምነት ደህንነት ማግኘት የሚቻለው ብዙ የህብረተሰብ ቡን ሥርዓትና ደንብ በመጠበቅ ነው። ሰይጣንን ያጠፋል (ያስወግዳል) ብለው ስለሚያምኑ “የመንጸት ሥርዓታቸውን” የሚፈጽሙት በመታጠብና ቆሻሻን በማስወገድ ነው። እንዲሁም የቀድሞ አባቶቻቸውንና እንዲሁም አማልክትን ደስ ለማሰናት ምግብና የሩዝ ጠጅ መስዋዕት በማቅረብ ማምለክ ሌላው ሥርዓታቸው ነው። ይህንን ሥርዓት የሚፈጽሙ ካህናታቸው የሚኖሩበት ጃፓን ውስጥ ከመቶ ሺ የሚበልጡ ቅዱስ ሥፍራዎች (shrine) ይገኛሉ። በእያንዳንዱ “ቅዱስ ሥፍራ” ካህኑ ብቻ የሚያያቸው ልዩ ልዩ የተቀደሱ ምልክቶች ይገኛሉ። እንዲሁም በእያንዳንዱ የሺንቶ ሃይማኖት አማኝ ቤት ውስጥ፣ ቤተሰቡ መስዋዕት የሚያቀርብበት “ካሚዳና” ተብሎ የሚጠራ መለስተኛ የሆነ ቅዱስ ሥፍራ ይገኛል። ይህ ሥፍራ የተለያዩ ጣዖታትና ልዩ ልዩ የተቀደሱ ምልክቶች የሚደረደሩበት ነው።

በሺንቶይዝም ሃይማኖት ደህንነት ማለት ከዚህ ዓለም ችግሮችና ክፉ ነገሮች ማምለጥ ሲሆን ኃጢአት ምን እንደሆነ ሀሳቡም የላቸውም። አማልክት ሰውን ስለፈጠሩ ሰው በአጠቃላይ “መልካም” (ንጹህ) ነው ብለው ያምናሉ። ሰው አማልክትን፣ ጥንታዊ አባቶችን ማስደሰት ከቻለ ትክክለኛውን የህብረተሰቡን እርም ከጠበቀ ከማይሞቱት (ዘላለማዊ ከሆኑት) አባቶቹ ዘንድ ሥፍራውን ያገኛል። ምንም ያልተቀላቀለበት “ሺንቶ” ሃይማኖት የራሱ የሆነ የሥነ-ምግባር አቋም የለውም። ሥነ-ምግባራዊ ትምሕርትን ያገኙት ከቡዲሂዝምና ከኮንፌሺያኒዝም ነው። ሺንቶ በአገሪቱ በስፋት የታወቀ ሃይማኖት ሲሆን፣ ሃይማኖቱም ትልቅ የፖለቲካ ኃይል ሆኖአቸዋል። የጃፓን ግዛት በመለኮታዊ ፈቃድ የተመሠረተ መሆኑና እንዲሁም የጃፓን ሕዝብ ታላቅ ሕዝብ መሆኑን የሚያረጋግጡበት ምክንያት ሆኖአቸዋል። የሺንቶን አንዳንድ መሰል ታሪኮችን በመንገር ወጣቶች ንጉሡንና ግዛቱን እንዲያመልኩ ያደርጋቸው ነበር። ነገር ግን በ1946 ዓ.ም. ንጉሥ ሂሮሂቶ አምላክ እንዳልሆነ በተናገረ ጊዜ የሺንቶ ሃይማኖት ከፍተኛ መናወጥ ደርሶበት በአገሩ የነበሩት አንዳንድ ቅዱሳን የማምለኪያ ሥፍራዎች ተወግደው ነበር።

አጠቃላይ ግምገማ

1 የሺንቶ ሃይማኖት ተከታዮች በአንድ አምላክ አያምኑም፤ ተፈጥሮንና ብዙ ጣዖታትን እንደ አምላክ ያመልካሉ።

2 ትውልዳቸው ጃፓናዊ ያልሆነውን ሁሉ ዝቅ አድርገው ሲመለከቱ፤ የጃፓን ሕዝብ ግን የአማልክት የሥራ ፍሬ ናቸው ብለው ያምናሉ።

3 ሰው መለኮታዊ ተፈጥሮ ስላለው በአጠቃላይ ኃጢአት የለበትም ይላሉ። የሺንቶ ሃይማኖት የግብረ ገብ ሥርዓተ ትምህርት ስለሌላቸው የማህበራዊ ሥርዓትና ሕግን አጥብቀው ይይዛሉ።

4 ንጉሥን እንደ አምላክ ስለሚያመልኩ የኢየሱስ ክርስቶስን “ጌታነት” መቀበልና እንዲሁም ከሀገርና ከቤተሰብ በላይ አድርጎ መመልከት በጣም ከባድ ይሆንባቸዋል።

5 ሰው የማይሞት (ዘላለማዊ የሆነ) መንፈስ አለው የሚለው ሀሳብ በሺንቶ ሃይማኖት እንግዳ ሃሳብ ነው።

6 ለሺንቶ አማኞች ደህንነት ማለት ከዓለም መከራና ክፉ ነገር ነጻ መሆን ብቻ ነው። “ኃጢአት” የሚለው ቃል ለእነርሱ የማይገባቸው ሃሳብ ነው።

እስልምና

እስልምና በአሁኑ ጊዜ ከ8መቶ ሚሊዮን በላይ የሚሆኑ አማኞች እንዳሉት ይታወቃል። የዚህ ሃይማኖት መሥራች የሆነው መሐመድ የመጀመሪያ ስሙ “አብል ቃሲም” ሲሆን የተወለደው መካ ውስጥ በ570 ዓ.ም. ከክርስቶስ ልደት በፊት ነው። አባቱ አብዱላህ ከታወቀውና ኃይለኛ ከነበረው “ኩሬሽ” ከተባለው ነገድ የወጣ ሲሆን መሐመድ ከመወለዱ ከጥቂት ወራት በፊት ሞተ። እናቱ አሚና ደግሞ መሐመድ ገና የሰድስት ዓመት ልጅ በነበረበት ጊዜ ሞተች። ሁለቱም ወላጆቹ ስለሞቱ አያቱ ወስደው ለጥቂት ጊዜ አሳደጉት፤ ከዚያም አቡጣሊብ የተባለው እጎቱ ወስደው። ከእጎቱ ከአቡ ጣሊብ ጋር በንግድ ሥራ እስከ ሲሪያና ግብጽ ድረስ ይሄድ ነበር። የመሐመድ አስተሳሰብ ሊሰፋና ሊቀረጽ የቻለው በወጣትነት ዕድሜው የተለያየ ሃይማኖት ያላቸውና ከተለያየ አገር የመጡ ብዙ የተለያዩ ሰዎችን በማግኘቱና በመተዋወቁ ነው።

መሐመድ የ25 ዓመት ወጣት በነበረበት ጊዜ ከዲጃ የተባለች ባሏ የሞተባት ሀብታም ሴት በነበራት የንግድ ሥራ ውስጥ ቀጠረችው። በታማኝነት ጥሩ አድርጎ ስላገለገላት የአሥራ አምስት አመት ዕድሜ ብልጫ ቢኖራትም አገባችው። ከእርሷ የተወለዱት ልጆች ገና በህጻንነታቸው ሁሉም ሲሞቱ አንዷ ፋጢማ የተባለችው ብቻ አደገችላቸው። መሐመድ ከዲጃን ካገባ በኋላ መሥራት አላስፈለገውም፤ በዚያ ፈንታ ግን “በተመስጦ ውስጥ” ሆኖ ስለ ሕይወት ትርጉም ማሰብና ማሰላስል ጀመረ።

“እስላም” የሚለው ቃል ትክክለኛ ትርጉሙ “ለአላህ ፈቃድ ራሱን የሰጠ ወይም ያሰጠ” ማለት ነው። እስልምና “በአንድ አምላክ” የሚያምን (monotheistic) ሃይማኖት ሲሆን አምልኮታቸውም እኛ እግዚአብሔር ብለን የምንጠራውን “አላህ”ን ነው። “በአንድ አምላክ” ብቻ በማመን ጥብቅ መሆናቸውን የምናየው ፈጣሪን ከተፈጣሪ ጋር ማዋሃድ (ማኅዳኘት) ይቅርታ የማይገኝለት ኃጢአት ነው፤ “አላህ”ን መግለጽ የሚቻለው “አላህ” አይደለም የሚባለውን ነገር ሁሉ በማስወገድ ብቻ ነው። እንዲሁም “አላህ”ን ለመግለጽ በምሳሌ መጠቀም ይቻላል። ለምሳሌ፡- “ሩገሩህ” “ምሕረተኛው” ማለት ይቻላል ስለሚሉ ነው።

እስልምና የአዲስ ኪዳንና የብሉይ ኪዳንን ትምህርትና እምነት አቀላቅሎ የያዘ በመሆኑ ኖህ፣ አብርሃም፣ ሙሴ፣ ዳዊት፣ ኢየሱስ፣ ዮሐንስና ሌሎችም “የአላህ” ነቢያት ናቸው ብለው ሲያምኑ ከነቢያት ሁሉ ትልቁና የመጨረሻው መሐመድ ነው ይላሉ።

የአረቢያ ሕዝብ በብዙ አማልክትና ጣዖታት፣ በመላእክት፣ በአጋንንትና እንዲሁም በአላህ የሚያምን ሕዝብ ነበር። መካከል ከ360 በላይ ቅዱስ ሥፍራዎች ያሉበት የእስልምና ሃይማኖት እምብርት ነው። መሐመድ የሀገሩ ሕዝብ በብዙ አማልክት የሚያመልኩ በመሆናቸው በጣም ተረብሾ አንድ አምላክ “አላህ” ብቻ ነው ብሎ ደመደመ። ትንሽ ወጣ ብሎ ከሚገበሂራ ተራራ ሥር ከነበረው ሸለቆ ውስጥ ለብቻው በመሆን በተመስጦ ሃሳብ ውስጥ ገብቶ ያሰላሰል ነበር። የአርባ ዓመት ሰው በነበረበት ዕድሜ ውስጥ ሆኖ ብዙ የሚያስፈሩ ራዕዮችን ያይ ነበር። ከራዕዩ በኋላ ከመሬት ወድቆ የሚያንፈራግጠው (seizures) ነገር ነበረበት። በዚህ ሁኔታ የሚያየው ራዕይ ከሰይጣን ይሁን ወይም ከእግዚአብሔር እርግጠኛ አልነበረም። ሚስቱ ግን ራዕዩ የመጣው ከመልአኩ ገብርኤል ስለሆነ ለሚያየው ራሱን እንዲሰጥና እንዲያስገዛ አደፋፈረችው። ያያቸውን ራዕዮች ሲናገር ተከታዮቹ በጽሁፍ ያሰፍሩት ነበር። እርሱ ከሞተ በኋላ እርሱ ያየውን ራዕይ ተከታዮቹ በጥንቃቄ በመመዝገብ መጽሐፍ አሳትመው አወጡ። ያንንም ቆራን ብለው ጠሩት። መሐመድ የአላህ ነቢይ ሆኖ 22 ዓመት ሙሉ ራዕዮችን አይቶ በ632 ዓመተ ምህረት ሞተ። መሐመድ ወደ እስልምና ከለወጣቸው ሰዎች የመጀመሪያዋ ሚስቱ የነበረችው ከዲጃ ስትሆን፣ ሁለተኛው የአጎቱ ልጅ አሊ ነበር።

መሐመድ በአደባባይ ስለ አላህ መስበክ ሲጀምር ጣዖታትን ማምለክ ልክ እንዳልሆነ መናገር ጀመረ። ነጋዴዎች ቅዱሳት ሥፍራዎችን ለመጎብኝትና ጣዖታትን ለማምለክ ከሚመጡት ሰዎች ብዙ ጥቅም ያገኙ ስለነበረ ይህንን ጥቅም ያስቀርብናል በማለት በመሐመድና በተከታዮቹ ላይ ትልቅ ሰደትን ቀስቀሰባቸውና ተከታዮቹ ተሰደዱ፤ ራሱ ነቢይ መሐመድ ከአደጋ ለማምለጥ የቻለው በታወቀችው ሚስቱና ህብታም ነጋዴ በነበረው አጎቱ፣ በአቡ ጣሊብ ምክንያት ነው። መካከል ውስጥ ሰደቱ ሲጠነክርባቸው ብዙ የእስልምና ተከታዮች ከመካከል ትንሽ ወጣ ብላ ወደምትገኘው ከተማ ወደ ያትሬብ ሂዱ። ነቢይ መሐመድም መካከል ውስጥ ህይወቱን ለማጥፋት የተጠ

ነሰበበትን ሴራ አካሽፎ ከተከታዩ ከአቡበከር ጋር ጠፍቶ ወደ ያትሬብ ሄደ። ያትሬብ ከመድረሳቸውም በፊት መሐመድና አቡበከር ዋሻ ውስጥ ለሦስት ቀን ያህል ተደበቁ። መሐመድ ወደ ያትሬብ ያደረገውን ሽሽት “ሂጅራ” ብለው ጠሩት። ይህም የእስልምና ሃይማኖት በግልጽ የጀመረበት ቀን ነው ተብሎ ስለሚታመን በእስልምና ታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ሥፍራ ተሰጥቶታል።

መሐመድ የያትሬብ ከተማ ዋና ባለሥልጣን ሲሆን፣ ያትሬብ ስሙ ተለውጦ “መዲና” ተባለ። ይህም “የነቢዩ ከተማ” ማለት ነው። መሐመድ በመዲና ውስጥ በነበረው አስተዳደር ከፍተኛ መሳካት ሆነለት፤ ብዙዎችም የእስልምና ሃይማኖት ተከታዮች ሆኑ። ፖለቲካውን ከአዲሱ ሃይማኖት ጋር በማያያዙ መሐመድ ነቢይም ንጉሥም ሆነ። በዚህ ጊዜ “መለኮታዊ ራዕዩን” በመጠቀም በአገሪቱ ውስጥ አዳዲስ ህጎችንና ደንቦችን አወጣ። ወንዶች ብዙ ሚስቶች ማግባት እንዲችሉና፣ እንዲሁም የእስላም ሴቶች በቤታቸው ውስጥ የሚኖራቸው ደረጃና ሥፍራ ምን መሆን እንዳለበት የወሰነውም በዚሁ በመዲና ከተማ ነው። አይሁዶች የመሐመድን አዲስ ሃይማኖት ባለመቀበላቸው፣ ሲጸልይ ፊቱን ወደ ኢየሩሳሌም ማዞሩን ትቶ፣ ወደ መካ አዙሮ መጸለይ ጀመረ። መካንም የእስላሞች ቅድስት ከተማ እንድትሆን አደረገ። መሐመድ የመጨረሻውን የመካ ጉብኝቱን አጠናቆ እንደተመለሰ ሞተ። ከመሞቱ በፊት ግን የአረቢያ ሁሉ ንጉሥ ሆኖ ነበር።

የእስልምና እንቅስቃሴ በከፊል ሀገሩ፣ ሰሜን አፍሪካና እንዲሁም በከፊል አውሮፓ ውስጥ ተስፋፍቶ መታየት ጀመረ። ሃይማኖታቸውንም ያስፋፉ የነበረው በንይልና በጦር ነበር። ቆራን 114 ምዕራፎችን የያዘ የእስላሞች ቅዱስ መጽሐፍ ሲሆን አራት አምስተኛው ከመጽሐፍ ቅዱስ የተወሰደ ነው። ከዚያ የተቀረውን ከፊሉን መሐመድ ራሱ የጻፋቸው ሲሆኑ፣ ሌሎችን ደግሞ ደቀ መዛሙርቱ መሐመድ ያስተማራቸውን ትምህርቶች እያስታወሱ የጻፉት ነው።

U መሠረታዊ የእስልምና እምነት

1 እውነተኛው አንዱ አምላክ (እግዚአብሔር) “አላህ” ነው። ክርስትያኖች በሥላሴዎች በማመናችን ብዙ አማልክት አምላኪዎች ናችሁ ይሉናል። የእስልምና ሃይማኖት “እግዚአብሔር” ኃይል፣ ሁሉን የሚያውቅ፣ ከሰው አእምሮ በላይ ነው ብለው ያምናሉ።

2 “አላህ” ሰዎችን እንዲመሩ፣ መንገዱን እንዲያሳዩ ብዙ ነቢያትን ወደ ዓለም ልኳል ይላሉ። ቁራናቸው ሃያ ስምንቶቹን ይዘረዝራል። ኢየሱስ ኃጢአት የሌለበት ነው ብለው ይመኑ እንጂ ከነቢያት ሁሉ የሚበልጠው ነቢዩ መሐመድ ነው ይላሉ።

3 ካሉአቸው አራት መጽሐፍት መካከል “ቄራን” የበለጠ ቅዱስ መሆኑን ይናገራሉ። ሌሎቹ ሦስቱ መጽሐፍት “ታውረት” የሙሴ ህግ ሩትን የያዘ፣ “ዛቡር” የዳዊት መዝሙርና “ኢንጅል” የኢየሱስ ወንጌል ናቸው። እስልምና ክርስትያኖችንና አይሁዶችን ስለሚቀበል “የመጽሐፉ ሕዝብ” ሲሉ ይጠሩአቸዋል። ይሁን እንጂ እስላሞች ቀደም ሲል የነበረው ራዕይ የተበላሸና ቄራን ግን ከሁሉም እንደሚበልጥ ያስተምራሉ። ቄራን እንደ እግዚአብሔር እንደ ራሱ የቆየ፣ በዘመናት መልአኩ ገብርኤል ለመሐመድ የነገረው ነው ብለው ያምናሉ።

4 መላእክትና አጋንንት መኖራቸውን ያምናሉ።

5 ወደፊት አንድ ቀን ፍርድ እንደሚኖር፣ ትንሣኤ፣ ሲኦልና መንግሥተ ሰማይ እንደሚኖር ያምናሉ። ሰዎች ሥራቸው በመጨረሻ ከተመዘኑ በኋላ ወደ ሲኦል ወይም ወደ መንግሥተ ሰማይ ይሄዳሉ ብለው ያምናሉ።

ለ አምስቱ የእስልምና ሃይማኖት ምስሶዎች

1 “ከላላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም፤ መሐመድ የእርሱ ነቢይ ነው”። ይህንንም በቀን ሰዓት ጊዜ በአደባባይ፣ ከፍ ባለ ድምጽ አማኝ የሆነ እስላም ሁሉ መድኃኒቱን አለበት።

2 በቀን አምስት ጊዜ ማለትም ጠዋት፣ እኩለ ቀን፣ ከቀትር በኋላ፣ ፀሐይ ስትጠልቅና ከመተኛት በፊት አማኝ የሆነ እስላም ሁሉ መጸለይ አለበት።

3 ማንኛውም እስላም ከገቢው አንድ አርባኛውን ምጽዋት መስጠት አለበት። የእስልምና እምነት ባለባቸው አገሮች ውስጥ በሚያገኙት ምጽዋት ብቻ የሚተዳደሩ ሰዎች አሉ።

4 በአመት አንድ ጊዜ ለአንድ ወር እስላም የሆነ ሁሉ ከጠዋት እስከ ማታ ባለው ጊዜ ውስጥ ምግብ ሳይበላ፣ ውሃ ሳይጠግ ይቆያል። ይህ ጾም “ራማዳን ጾም” ተብሎ ይጠራል።

5 የእስልምና ተከታዮች በሕይወት ዘመናቸው ቢያንስ አንድ ጊዜ መካከን መሳበኝት አለባቸው። ይህ ጉብኝት ደህንነትን የሚያስገኝላቸው ይሁን እንጂ በጣም ውድና በብዙዎች ጤናን ያቃውሳል ተብሎ የሚገመት ነው።

በነዚህ በአምስቱ የእስልምና ምስሶዎች ብዙ ጊዜ ስድስተኛውን ይጨምራሉ። ያም ሃይማኖታቸውን ለማስፋፋት የሚያደርጉት “ጂሃድ” እየተባለ የሚጠራው ጦርነት ነው። በዚህ ጦርነት ውስጥ ተሳታፊ ሆኖ የሚሞት ወታደር ሁሉ በቀጥታ መንግሥተ ሰማይ ይገባል ብለው ያምናሉ።

ሌሎች ልዩ ልዩ ሕግና ደንቦች አላቸው፡-

- ➡ ወንዶች መገረዝ አለባቸው።
- ➡ ሴቶች ፊታቸውን በሻሽ መሸፈን አለባቸው።
- ➡ ለአንድ ወንድ እንዲያገባ የተፈቀደለት አራት ሚስት ብቻ ነው።
- ➡ አልኮል መጠጣት፣ ቁማር መጫወት፣ አንዳንድ ምግቦችን በተለይ የአሳማ ሥጋ መብላት የተከለከለ ነው።

ማጠቃለያ ግምገማ

1 እስላሞች በአንድ አምላክ ይመኑ እንጂ በእምነታቸው ላይ ብዙ ድክመት አለበት። አላህ ከሰው አዕምሮ በላይ በመሆኑ በሰው ፈጽሞ አይታወቅም ይላሉ። “ኃያል ነው” ይበሉ እንጂ ስለ ቅድስናውና ስለ ፍቅሩ አይናገሩም። ስለ ሥላሴዎች ሁኔታ ስለማይገባቸው ክርስትያኖች “እግዚአብሔር፣ ማርያምና ኢየሱስ” ሥላሴዎች ናቸው ብለው ያስተምራሉ ይላሉ። ይሄ የእግዚአብሔርን አንድ መሆን ያጠፋል ብለው ስለሚያምኑ ትምህርቱን በጣም ይጠሉታል።

2 በእስልምና ሃይማኖት ለሰዎች ደህንነት እግዚአብሔር ምንም ዋጋ አልከፈለም። ደህንነት ሰው በሚያደርገው በጎ ሥራና ለጌታ ፈቃድ ራሱን በማስገዛት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ ማንኛውም እስላም መጽኑን እርግጠኛ አይደለም። መሐመድ ሞቶ የቀረ በመሆኑ እስላሞች ትንሣኤ መኖሩን መሠረት የሚያደርጉበት ነገር የላቸውም።

3 እስላሞች “በአንድ አምላክ ብቻ እናምናለን” ይበሉ እንጂ ብዙ መላእክትና አጋንንቶችን በልምምዳቸው ውስጥ ስለሚያስገቡ በብዙ አማልክት ከሚያምኑት ክፍሎች ብዙ አይርቁም።

4 እግዚአብሔር አይወልድም፣ አይወለድም። እግዚአብሔር (ኢየሱስ) አይሞትም፣ ከሞተ አምላክ አይደለም ይላሉ። በኢየሱስ ደም የሚገኘው የኃጢአት ሥርየት አይገባቸውም፣ ፈጽሞ ይቃወሙታል።

5 “ቁራን” ከብሉይና ከአዲስ ኪዳን የተውጣጣና እንዲሁም የአረቢያ የሃይማኖት ሥርዓት የተቀላቀለበት ነው። ቁራን ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር በአንዳንድ ነጥቦች የሚቃረነው መጽሐፍ ቅዱስን ሰዎች ስለጻፉት እነዚያን ነጥቦች አላስተውሉት ነው ይላሉ። ስለ ቁራን ያለው ሌላ ችግር ቁራን ከ“አላህ” ጋር እኩል በአንድ ጊዜ የነበረ ነው ማለታቸው ነው።

6 እስልምና ሰው ከእግዚአብሔር ጋር የተቀራረበ ግንኙነት አለው ብለው አያምኑም። አምልኮታቸውና ጸሎታቸው ከራስ ልብ የወጣ ሳይሆን ተጽፎ የተጠና የሥርዓት ጸሎት ብቻ ነው።

7 ነቢያቸው መሐመድ ብዙ የግል ችግርና ድክመት ያለበት ሰው ነበር። ከእድሜው አሥሩን ዓመት ያሳለፈው በጦርነት ውስጥ ነው። አይሁዶችን ጭካኔ በተሞላበት ሁኔታ ያሰቃያቸው ነበር። በእስላም እምነት የተፈቀደው አራት ሚስት ብቻ ሲሆን እርሱ ግን ብዙ ሚስቶች ነበሩት። በዚህ ምክንያት ቤቱ ሁልጊዜ በጥላቻና በግጭት የተሞላ ነበር።

8 በእስልምና ሃይማኖት ሴቶች ያላቸው መብት ከወንዶች ያነሰ ነው። ወንድ በፈለገው ጊዜ ሚስቱን መፍታት ይችላል፤ ሴት ግን ባሏን መፍታት አትችልም። በእስልምና ሃይማኖት መስረቅ፣ መዋሸት፣ መጠጣት፣ ቁማር መጫወት የተከለከለ ይሁን እንጂ በእስላም አገሮች ውስጥ እነዚህ ሁሉ ከመጠን በላይ ተስፋፍተውና አይለው ይታያሉ።

6

አዳዲስ የዘመኑ ሃይማኖቶች

(እ.አ.አ.) ከ1960 ዓ.ም. ጀምሮ ብዙ አዳዲስ ሃይማኖቶች በዓለማችን ውስጥ እየበቀሉ ናቸው። እነዚህ አዳዲስ ሃይማኖቶች፡ በተለይ የኮሌጅ ተማሪዎችን የመሳብ ኃይል አላቸው። በማቴዎስ ወንጌል ምዕራፍ 24 ኢየሱስ በመጨረሻው ቀን ብዙ ሀሰተኛ ነቢያትና አስተማሪዎች ተነስተው ብዙ ክርስቲያኖችን የሚያስቱ መሆናቸውን ተናግሯል። ይህ ትንቢት በዘመናችን በመፈጸም ላይ መሆኑን የምንረዳው በእነዚህ አዳዲስና እውነትነት በሌላቸው ሃይማኖቶች ብዙዎች ሲሳቡ በማየታችን ነው። በአሜሪካ ብቻ በአሁኑ ጊዜ ከ60 ሚሊዮን የሚበልጡ ሰዎች በእነዚህ አዳዲስ የሃይማኖት እንቅስቃሴዎች ተሳትፎ እንዳላቸው ታውቋል።

እውነተኛው የክርስቶስ ወንጌል እንዳይሰፋፋ እነዚህ አሳሳች እምነቶች እንቅፋት መሆናቸው ግልጽ ነው። ለመሆኑ እነዚህ አዳዲስ መናፍቃውያን ተለይተው የሚታወቁት በምን ይሆን?

① እነዚህ አዳዲስ ሃይማኖቶች ብዙ ጊዜ የሚጀመሩት ተከታዮቻቸውን በኃይል መግዛትና መቆጣጠር በሚችሉ ኃይለኛ መሪዎች ነው። ያላቸውን ኃይልና ሥልጣን በማጋነን ከሰማይ ልዩ የሆነ መገለጥ የተቀበሉ አድርገው ራሳቸውን ያቀርባሉ።

2 መጽሐፍ ቅዱስን የሚተካ የራሳቸውን ራዕይ የያዘ ቅዱስ መጽሐፍ አላቸው። አንዳንዶቹ ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስን ለእነርሱ እንዲሰማ ማ በማድረግ አጣመው ይተረጉሙታል።

3 በአባልነት የሚቀበሉአቸው፥ ራሳቸውን ሙሉ በሙሉ የሰጡትን ብቻ ነው። ያላቸውም ሕግና ትዕዛዝ ፍጹም ጥብቅ ነው። ከሀጋቸው ትንሽ ዘንፍ የሚሉትን ከፍተኛ ቅጣት ይቀጡአቸዋል፤ የክፋ እንደሆነም ከማህበራቸው ፈጽሞ እንዲወጡ ያደርጓቸዋል።

4 አማኞችን (አባሎችን) ማብዛት ከፍተኛ ትኩረት የሚሰጡት ተግባር ነው። በቁጥር መብዛታቸውም በእግዚአብሔር ዘንድ ዋጋ የሚያሰጣቸው ይመስላቸዋል። አንዳንዶቹም ለእንቅስቃሴው (ለሃይማኖቱ) ያላቸው ታማኝነት የሚለካው ወደ መንጋው አዲስ አባላት እንዲጨመሩ በሚያደርጉት ጥረት እንደሆነ በአባሎች አዕምሮ ውስጥ እንዲቀረጽ ያደርጋሉ።

5 የእነዚህ አዳዲስ እንግዳሃይማኖት መሪዎች በሌሎች የተሾሙ ሳይሆኑ ራሳቸውን የሾሙ ናቸው። ምንም ዓይነት መንፈሳዊ ትምሕርት የተማሩ አይደሉም።

6 እምነታቸውና ትምህርታቸው በየጊዜው ይለዋወጣል። የእምነታቸው አቅጣጫ መቼ እንደሚለወጥ ስለማያውቁ አባሎቹ በጥንቃቄ መሪዎቻቸውን መጠባበቅ አለባቸው።

7 አብዛኞቹ የክርስትና አቋም ወይም መልክ ያላቸው፥ መጽሐፍ ቅዱስን የሚያምኑና የሚከተሉ መስለው ይቀርባሉ። ነገር ግን ለውጪው ዓለም ስውር የሆነ የራሳቸው ድብቅ እምነት አላቸው። ለምሳሌ “ሙኒስ” የተባሉት “መሲህን እናምናለን” ይላሉ። “መሲሁ” የሚሉት ግን ኢየሱስ ክርስቶስን ሳይሆን መሪያቸውን “ሙኒን” ነው።

|| ሀ || ትራንስንዴንታል ሜዲቴሽን ||

በአሜሪካ ውስጥ “ትራንስንዴንታል ሜዲቴሽን” በአሁኑ ጊዜ ከፍተኛ ዕድገት በማሳየት ላይ ይገኛል። ይህ የሃይማኖት ልምምድ ጭንቀትንና ውጥረትን ይቀንሳል፤ ጤንነትን ያሻሽላል፤ የሥራ ፍሬን ይጨምራል፤ በራስ ላይ እምነትን ያሳድራል፤ አዕምሮን ብሩህ ያደርጋል፤ አንጉል ልማድ እንዳይኖር ያደርጋል ይላሉ። በተጨማሪም በማንኛውም ሃይማኖት ውስጥ ያለ ሰው በቀን 40 ደቂቃ ለዚህ ልምምድ በመስጠት ፍላጎቱን ሁሉ ማሟላት ይችላል በማለት ያስተምራሉ።

የዚህ እንቅስቃሴ መሪ ማሃራሺ ብራሳድ ዋርማ የተባለው ሰው ሕንድ ውስጥ (እ.አ.አ.) በ1918 ዓ.ም. ተወለደ። ትምህርቱንም አልሃባድ ዩኒቨርሲቲ በፊዚክስ ክፍረሰ በኋላ ከህንድ አገር ከታወቁ የሃይማኖት መሪዎች መካከል ሰዋሚ ብራሃማናዳ ልፋስዋቲ የተባለው ሰው ደቀ መዝሙር ሆኖ “በተመስጦ የማሰብ” (meditation) ዘዴዎችን ተማረ። ማሃራሺ መምህሩ እስኪሞት ማለትም (እ.አ.አ.) እስከ 1953 ዓ.ም. ድረስ በታማኝነት በቅርብ ሆኖ አገለገለው። መምህሩም ከመሞቱ በፊት “በተመስጦ የማሰብ” ዘዴን ወደ ምዕራባውያን አገሮች ሄዶ እንዲያስፋፋ አዘዘው። ማሃራሺም ለሁለት ዓመት ያህል ሂማሊያ ተራራ ሥር ቆይቶ “ትራንስንዴንታል ሚዲቴሽን” የተባለውን የዮጋ ቴክኒክ ይዞ ወጣ።

(እ.አ.አ.) በ1959 ዓ.ም. ወደ አሜሪካ መጥቶ “የመንፈሳዊ ዕድሳት እንቅስቃሴ” (spiritual regeneration movement) መሠረተ። በ1960 ዓ.ም. ገደማ ማሃራሺ በዚሁ ልምምዱ አሜሪካ ውስጥ የታወቀ ሰው ሆነ፤ “ቢት ልቦ” የተባሉ ታዋቂና ተደናቂ የሙዚቃ ባለሟሎች ትምህርቱን ተቀበሉት። የቢትልስ ተደናቂነት እየቀነሰ ሲሄድ፣ የማህሽም እንቅስቃሴ እየቀዘቀዘ መጣ። ይሁን እንጂ ማሃራሺ ዘዴውን በመለወጥ ትራንስንዴንታል ሚዲቴሽን አስተማሪ መሆን ይችላሉ የሚላቸውን ብቻ ማሰልጠን ጀመረ። ይሄም ለእንቅስቃሴው መዳበርና ማደግ ምክንያት ሆነው። ትራንስንዴንታል ሚዲቴሽን ካደረጋቸው ዕድገቶች ውስጥ እንቅስቃሴው የሃይማኖት መልክ እንዳይኖረው ማድረግ ነበር። ከለውጡ በፊት ወደዚህ እንቅስቃሴ የሚሳቡት ብዙዎቹ የኮሌጅ ተማሪዎች ብቻ ነበሩ። ከለውጡ በኋላ ግን እንቅስቃሴው ታላላቅ የንግድ ሰዎችን፣ ልዩ ልዩ የሥራ ሞያ ያላቸውን ሳይንቲስቶችን፣ የቤት እመቤቶችን፣ የመንግሥት ባለሥልጣኖችንና ሌሎችንም መሳብቻለ። በአሁኑ ጊዜ የታወቁ የፊልም አክተሮች፣ ዝነኛ ስፖርተኞችና የፖለቲካ መሪዎች በግልጽ ትራንስንዴንታል ሚዲቴሽን እንደሚለማመዱ ይናገራሉ።

ድርጅቱን ይበልጥ ለማሳደግ “ማሃራሺ ኢንተርናሽናል ዩኒቨርሲቲ” በሚል ስም (እ.አ.አ.) በ1971 ዓ.ም. በአሜሪካ ሀገር አይዎ ስቲት ውስጥ የማሰልጠኛ ተቋም መሠረተ። በተጨማሪም በዓለም ዙሪያ 3,600 ማሰልጠኛ ጣቢያዎች ሲኖርዋቸው፣ እያንዳንዱ ጣቢያ በዓመት 1,000 አስተማሪዎችን እያሰለጠነ እንደሚያወጣ ታውቋል። ቀደም ሲል ይታወቅበት የነበረውን ስም፣ ማለትም “የመንፈሳዊ ዕድሳት እንቅስቃሴ” (spiritual regeneration movement) ትቶ በአዲስ የድርጅት ስም፣ ይኸውም “ወርልድ ፕላን ኤክስኪዩቲቭ ሙቭመንት” (World Plan Executive Movement) በሚል ስም መታወቅ ጀመረ። ይህ ድርጅት በአሜሪካና በአውሮፓ ካሉ አባሎቹ ብዙ ሚሊዮን ብር ይሰበስባል። በዚሁ ድርጅት መዋቅር ሥር ሆነው የሚሠሩ የተለያዩ ቅርንጫፎች አቋቁመዋል፤ እነርሱም፦

1 የሁለተኛ ደረጃና የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎችን የሚደርሰው “ስቲደንት ኢንተርናሽናል ሚዲቴሽን ሶሳይቲ” (Student International Medi-

2 በንግድ ሙያ የተሰለፉትን ለመድረስ “አሜሪካን ፋውንዴሽን ፎር ዘ ሳይንስ ኦፍ ክርኤቲቭ ኢንተለጀንስ” (American Foundation for the Science of Creature Intelligence)

3 የተቀረውን ሕዝብ ለመድረስ ደግሞ “ኢንተርናሽናል ሚዲቴሽን ሶሳይቲ” (International Meditation Society) በሚል ስም ይጠቀማሉ።

ይህ እንቅስቃሴ በተፋጠነ ሁኔታ ማደግ ላይ እንዳለ ማወቅ አያዳግትም። ሰባት ሺ የተራንስገደንታል ሚዲቴሽን አስተማሪዎች በወር 30 ሺ አዳዲስ ተማሪዎችን እንደሚያሰለጥኑ ታውቋል። ትራንስገደንታል ሚዲቴሽን በተለያዩ ስም ስለሚጠራ ብዙዎች ትክክለኛ ምንነቱን ባለማወቃቸው በቀላሉ ይታሰላሉ። ብዙዎችን ለመሳብ በሚችል ስም ይጠራ እንጂ ይህ እንቅስቃሴ የሃይማኖት አቋም እንዳለው፣ አመጣጡም ከሄንዱዲዝም እንደሆነ ግልጽ ነው። ማሃሪሺ በጻፈው መጽሐፍ፣ ትራንስገደንታል ሚዲቴሽን ከ5ሺ ዓመት በፊት ክሪሽና ተብሎ ከሚጠራው የሂንዱ አምላክ የተሰጠ መሆኑን ጠቅሷል። ይህ “በተመስጦ ሆኖ የማሰብ” ዘዴ ለተወሰነ ዘመን ጠፍቶ እንደገና ለተወሰነ ዘመን ተመልሶ የተሰጠው በቡድሃ ነው። እንደገና ተመልሶ ከጠፋ በኋላ በ9ኛው ክፍለ ዘመን ሻንካራ ተብሎ ይጠራ በነበረው በሂንዱ ፈላስፋ ተገኘ፣ ለሦስተኛ ጊዜ በጉሩ ዳቭ ተንቀሳቅሶ ወደ ማሃሪሺ ተላለፈ ይላል።

በትራንስገደንታል ሚዲቴሽን ልምምድ ውስጥ ሰው በአንድ ነገር ላይ ብቻ ትኩረት ሰጥቶ “በተመስጦ በማሰብ” ጠቅላላ ስሜቱን ከውጪው ዓለም ጋር እንዳይገናኝ ያደርጋል። በሚያስበው ነገር ላይ ብቻ ያተኩራል እንጂ በአካባቢው ላለው ሁኔታና እንቅስቃሴ ምንም ዓይነት ስሜት እንዳይኖረው ይሆናል። ማሃሪሺ እንደጻፈው በዚህ ዓይነት አንድ ሰው በቂ ልምምድ ካደረገ፣ “ከወሰን በላይ ከሆነው ሥነ-ልቦና” (Transcendental consciousness) ከዚያም ከፍ ወዳለው፣ “ሰፊ ከሆነው ሥነ-ልቦና” (Cosmic consciousness)፣ ይቀጥልና “እግዚአብሔርን ወደ ማወቅ ሥነ-ልቦና” (God consciousness) ይደርሳል ይላል። ለዚህ ነው ማሃሪሺ ትራንስገደንታል ሚዲቴሽንን “የሃይማኖት ሁሉ ፍጻሜ” እንዲሁም “ወደ እግዚአብሔር የሚያደርስ መንገድ” ብሎ የሚጠራው።

ሰው “እግዚአብሔርን ከማወቅ ሥነ-ልቦና” ደርሶ በዚያ አያበቃም። ይቀጥልና ከመጨረሻው ደረጃ፣ ይኸውም “አንድ የመሆን ሥነ-ልቦና” (Unity consciousness) ይደርሳል። ይህም ከፍተኛው ደረጃ “ሳማዲህ” ይባላል፤ አንድ ሰው ከዚህ ደረጃ ሲደርስ “ብራህማን” ብሎ ከሚጠራው አምላክ ጋር ይዋሃዳል ማለት ነው። በዚህ ዓይነት ብዙዎች አይወቁት እንጂ ሂንዱዲዝምን እየተለማመዱ ነው። የዚህ እንቅስቃሴ መሥራች ትኩረት

የሚሰጠው ሰዎች ካለባቸው ጭንቀትና ውጥረት ነፃ መሆናቸውን ብቻ ነው እንጂ ስለ እምነታቸው ይህን ያህል ግድ የለውም።

ለማራጃ እግዚአብሔር ራሱ ፍጡር ብቻ ነው። ብራህማን ወይም “የመፍጠር ብልህነት” (creative intelligence) ከዓለም የመጣ ነው ይላሉ። የሰው ትልቁ ችግር ኃጢአተኛ መሆኑ ሳይሆን “እውነተኛ ከሆነው ፍጡር” (being) መለየቱ ነው። ይህም መራራት የሚሆነው መለኮታዊ ተፈጥሮ እንዳለው አለመረዳቱ ነው። ስለዚህ “ደህንነት” ማለት ሰው “አጠቃላይ ከሆነ ሥነ-ልቦና ራሱን ከፍ አድርጎ ወደ “ትልቁ ሥነ-ልቦና” ሲያደርስ ነው ይላሉ። ማራጃ ሰባት የሥነ-ልቦና ደረጃ አለ ብሎ ያምናል። እነርሱም፦

- 1) ህልም የሌለበት እንቅልፍ
- 2) ህልም
- 3) ንቃት
- 4) የነፍስ ሥነ-ልቦና
- 5) ሰፊ የሆነ ሥነ-ልቦና
- 6) እግዚአብሔርን የማወቅ ሥነ-ልቦና
- 7) አንድ የመሆን ሥነ-ልቦና ናቸው።

እያንዳንዱ ሰው የካርማን ህግ (ሰፊው የመዝራትና የማጨድ ሕግ) ተከትሎ የራሱን እድል ራሱ መወሰን አለበት። ስለዚህ ይህ ሥርዓት ደህን ነት በራስ ጥረት እንደሚገኝ ያመለክታል። “በተመስጦ ውስጥ ሆኖ በማሰላሰል” ማንኛውም ሰው ከመጨረሻው፣ ማለትም “አንድ ከመሆን ሥነ-ልቦና” (Unity consciousness) ሲደርስ በተደጋጋሚ ተመልሶ ከመወለድ ይወጣና “ከመለኮት” ጋር ይዋሃዳል። ከዚህ ደረጃ ሲደርስ ሰውየው ኃጢአት ፈጽሞ የሌለበት ይሆናል ይላሉ።

አጠቃላይ ግምገማ

1 ይህ ሥርዓት ሰውን የሚመለከተው በእግዚአብሔር አምሳል እንደተፈጠረ ሳይሆን፣ ፍጹም የሆነ ፍጡር (being) ቅጥያ እንደሆነ ነው። ትክክለኛ በሆነ “በሀሳብ ተመስጦ” ውስጥ መሆንን መለማመድ፣ ሰውን ከኃጢአት መስክ አውጥቶ ፍጹም ከሆነው ፍጡር ጋር ያዋህዳል ይላሉ።

2 ጥሩ ሰም ሰጥተው ከጭንቀትና ከውጥረት ነጻ ያደርጋል ብለው ቢያቀርቡትም፤ እውነተኛ ክርስቲያን የሆነ ሰው ይህን ሥርዓት ፈጽሞ መለማመድ የለበትም።

3 ይህ ሃይማኖት እግዚአብሔር ሕዝቡን ከፈጠራቸው ፍጥረታት በላይ አድርጎ እንደሚመለከትና እንደሚወድ አይቀበልም። “ሰው ከእግዚአብሔር ጋር የተቀራረበ ግንኙነት ሊኖረው ይችላል” የሚለው ሀሳብ ለእነርሱ እንግዳ ነው።

4 የዚህ እንቅስቃሴ የአምልኮት ሥርዓት፣ የጣዖት አምልኮት በመሆኑ፣ መጽሐፍ ቅዱስን ይቃረናል። መጽሐፍ ቅዱስ “በሰማይም ሆነ በምድር ወይም ከምድር በታች ባለው ውሃ ውስጥ ከሚኖሩት ነገሮች የማንኛውንም ዓይነት ምስል ጣዖት አድርገህ አትሥራ” ይላል (ዘጸ. 20:4)።

|| ለ || ሃሪ ክሪሽና ||

የሂንዱ ሃይማኖት በየጊዜው የሚለዋወጥና ብዙ ከውስጡ እየተገነጠሉ የሚወጡ ክፍሎች የበዙበት ሃይማኖት ነው። ይህ ሃይማኖት ቪቫይትስና ቪሽኑአይትስ የተባሉ ሁለት ዋና ዋና ክፍሎች (ወገኖች)፣ ይገኙበታል። ቪቫይትስ፣ “ቪቫ” የተባለውን አምላክ ሲያመልክ፣ ቪሽኑአይትስ ደግሞ “ክሪሽናን” እንደ ታላቁ አምላካቸው አድርገው ያመልካሉ። ከብዙ መቶ ዓመታት በፊት አንዳንድ ቪሽኑአይትስ ክሪሽና የተባለው አምላክ ከሁሉም በላይ የሆነ አምላክ ነው በማለት የራሳቸውን ቡድን ፈጠሩ። የዚህ እንቅስቃሴ መሪ ካይታንያ ማሃፕራቡ የተባለው ሰው ነው። የእምነቱም መሠረት በሃጋቫዲታ ከተባለው ቅዱስ መጽሐፍ የተወሰደ ሲሆን፣ ማንኛውም የዚህ እንቅስቃሴ አባል የሆነ ኃይል አምላክ የሆነውን ክሪሽናን መውደድና ማምለክ አለበት። ይህንን ዓይነት አምልኮት ባሃክቲ ዮጋ ብለው ይጠሩታል። አምልኮታቸውንም ለክሪሽና የሚፈጽሙበት ወይንም የሚገልጹበት የራሳቸው የሆነ ጭፈራና ዜማ አላቸው።

ይህ እንቅስቃሴ በብዙ የሂንዱ እምነት ተከታዮች መካከል የተነቀፈ ቢሆንም፣ በተለይ በምዕራባውያን መካከል እምነቱ አሁንም ቢሆን ከመስፋፋት ወደ ኋላ አላለም። ይህንን እንቅስቃሴ ወደ ምዕራባውያን ይዞ የመጣው ሰው ባክቲቫዲታ ስዋሚ የተባለው ሰው ሲሆን፣ የተወለደው (እ.አ.አ.) በ1896 ዓ.ም. ካልካታ ውስጥ ነው። ትምህርቱንም በካልካታ ዩኒቨርሲቲ ሲከታተል ቆይቶ በእንግሊዝኛ ቋንቋ፣ በፍልስፍናና በኢኮኖሚክስ ትምህርቶች ተመረቀ። ይህ ሰው ከመሞቱ ጥቂት ቀናት በፊት ለደቀ መዛሙርቱ የክሪሽናን እምነት ለእንግሊዝኛ ተናጋሪ አገሮች እንዲያሰራጩ አዘዛቸው። (እ.አ.አ.) በ1954 ዓ.ም. አብሄ ቻራንዲ የተባለው ሰው ሚስቱንና ቤቱን

ትቶ የክሪሽና መነኩሴ ሆነ። በ1962 ዓ.ም. ደልሂ ከተማ ውስጥ ሙሉ ጊዜውን ለዚህ እንቅስቃሴ በመስጠት፣ የእምነቱን ፍልስፍናና ትምህርት በጽሁፍ አሳተመ። አብሂ ቻራንዲ ዕድሜው 70 ዓመት ሲደርስ፣ ወደ አሜሪካ መጥቶ ኒው ዮርክ ስቴት ውስጥ በተለይ ማንነቱን እየተባለ ከሚጠራው ሥፍራ ሰፊ ቀሚስ አጥልቆ ከመንገድ ዳር ሆኖ፣ በዚያ የሚያልፈውን ሰው ሁሉ የእምነቱ ተከታዮች እንዲሆኑ ይለምን ነበር። ቀስ በቀስ ጥቂት ተከታዮችን አፈራ። በ1966 “ኢንተርናሽናል ሶሳይቲ ፎር ክሪሽና ኮንሸስንስ” (International Society for Krishna Consciousness) የተባለውን ድርጅት አቋቋመ። (እ.አ.አ.) በ1968 ዓ.ም. አንዳንድ የሂንዱ ቅዱስ መጽሐፍትን መተርጎም ጀምሮ ከ30 በላይ የሚሆኑትን መጽሐፍት አዘጋጅቶ አሳተመ።

በዓለም ዙሪያ፣ በተለይ አሜሪካ ውስጥ ብዙ የክሪሽና መቅደሶችን መሠረቱ። “ባክ ቱ ጋድ ሄድ” (Back to Godhead) የተባለውን ወርሃዊ መጽሔታቸውንም ማሳተምና፣ እንዲሁም የክሪሽና ተከታዮች የአምልኮት ተግባራቸውን በየመንገዱ ዳር መፈጸማቸውን ቀጠሉ። ዋና ዓላማቸው የክሪሽናን ስም በየከተማውና በየሀገሩ እንዲታወቅ ማድረግ ነው።

ብዙ ወጣቶች ወደ ሄሪ ክሪሽና የሚሳቡበት የተለያዩ ምክንያቶች አሉአቸው። ለአንዳንዶቹ በቴክኖሎጂ ከረቀቀው ሕብረተሰብ የሚሸሹበት፣ በዓለማዊ የህይወት ሩጫቸው ተስፋ መቁረጥና ሥጋት ሲያጋጥማቸው ከዚያ ለመዳን የሚጠቀሙበት መንገድ ነው። የሄሪ ክሪሽና አባል ሲሆኑ፣ በህይወት ውስጥ ያለውን መንፈሳዊ ትርጉምና ራስን ከማወቅ (ማንዛቤ) (self-realization) የሚደርሱ ይመስላቸዋል። በተለይ ወጣት የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎችና አመል የሚያስዝ መድሃኒት (drug) መውሰድ የሰለቻቸው በቀላሉ ወደዚህ እምነት ይሳባሉ።

ሌሎች ደግሞ ማንነታቸውን ለማወቅ ግራ የተጋቡ፣ ብቸኝነት ያጠቃቸውና ሕብረተሰቡ ያገለገላቸው፣ የሚመስላቸው ስለሚመስላቸው ወደዚህ እምነት በቀላሉ ይገባሉ። ሄሪ ክሪሽና ጥብቅ የሆነ አቋም ያለው ድርጅት ነው። በማህበር ከሌሎች አባሎች ጋር በመቅደስ ሲኖሩ፣ አባሎቹ ሁሉ የሚከተሉት ፍጹም የማያፈናፍን ሕግና የሰዓት አጠባበቅ ሥርዓት አላቸው። ሁሉም ከምሽቱ 4:30 ተኝተው፣ ከሌሊቱ 9:30 ከእንቅልፋቸው በመነሳት የአምልኮት ልብሳቸውን ለብሰው በዜማ አምልኮታቸውን ይጀምራሉ። በሕብረቱ ውስጥ የሚያደርጉት ነገር ሁሉ በተናጠል ሳይሆን በህብረት ነው።

አባል ያልሆኑ የውጪ ሰዎች በተለይ በእሁድ ፌሽታ እንዲገኙና እንዲጎበኙ ይፈቀድላቸዋል። አዲስ አባላት ልዩ የሆነ አቀባበልና እንክብካቤ ይደረግላቸዋል። ለመጀመሪያ ጊዜ ማንኛውንም የመቅደስ ህጋቸውን እንዲጠብቁ ጫን አይሏቸውም። እየቆዩ ሲመጡ ግን ሕጉን ያጠብቁባቸዋል። ራሳቸውን ሙሉ በሙሉ ክደው የክሪሽና አምላኪዎች ብቻ እንዲሆኑ ይደረጋሉ። አንዴ የክሪሽና አባል ከሆኑ፣ ከውጪው ዓለም ጋር ምንም

ዓይነት ግንኙነት እንዲፈጥሩ አይፈቀድላቸውም፤ ያላቸውን ሀብትና ንብረት ሁሉ መስጠት አለባቸው። የወንድ አባላት ፀጉራቸውን በሙሉ ይላጩ ሉ። በሱሪ ፈንታ ሙሉ ወጥ የሆነ ቢጫ ቀሚስ ይለብሳሉ። ሴቶች ደግሞ ፀጉራቸውን ለሁለት ከፍለው በመነገን፤ የሕንድ የሴት ቀሚስ (ሳሪ) ይለብሳሉ። ፊታቸውን ቀለም መቀባባት አይፈቀድላቸውም።

በክሪሽና ሥነ-ልቦና (Krishna consciousness) ለማደግ የሚፈልግ ሁሉ፤ የክሪሽና መቅደስ ውስጥ በመግባት የሚሰጠውን ሕግና ደንብ በሥርዓት መከተልና መፈጸም አለበት። ማንኛውም የክሪሽና አባል ከዓለም ተለይቶ፤ ከሌሎች የክሪሽና አባላት ጋር ብቻ በህብረት መኖር አለበት። ልዩ ልዩ ጨዋታ መጫወት፤ ስፖርትና እንዲሁም ቁማር መጫወት አይፈቀድም። ሲጋራ ማጨስ፤ ቡና፤ ሻይ መጠጣት፤ ሕጋዊ ያልሆነ የግብረ ሥጋ ግንኙነት የተከለከለ ነው። ሥጋ፤ ዓሣና እንዲሁም ዕንቁላል መብላት አይፈቀድም።

አጠቃላይ ግምገማ

1 የሃሪ ክሪሽና ሃይማኖት ምዕመን ከክሪሽና ጋር የተቀራረበ ግንኙነት እንዲኖረው፤ እንዲያፈቅረውና እንዲያገለግለው ይጠበቅበታል። እያንዳንዱ አባል የራሱን ደህንነት ማዘጋጀትና “ሄሪ ክሪሽና” እያለ ሺጊዜ ማዜም አለበት። በተጨማሪም የተለያዩ ሥርዓቶችንና ሕጎችን በጥንቃቄ መፈጸም አለበት። “በክርስቶስ ፀጋና በእምነት እንድናለን” የሚለውን የክርስትናን እምነት ይቃወማል።

2 መጀመሪያ ላይ ደህንነትን ያላገኙ እንደገና በመወለድ ዕድል ይሰጣቸዋል። ሚሊዮን ዓመት ቢፈጅም እንኳን እያንዳንዱ ሰው የራሱን ኃጢአት በመቀነስ ደህንነቱን መፈጸም አለበት።

3 “የሄሪ ክሪሽና” እምነት ሰው ኃጢአት የሚሠራው በድንቁርና፤ “በተሳሳተ እምነት” ምክንያት ነው ብለው ያስተምራሉ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ግን ሰው ኃጢአት የሚሠራውና በቅዱስ እግዚአብሔር ፊት ንጽህና የነደለው ሕይወት የሚኖረው በእግዚአብሔር ላይ ሲያምጽ መሆኑን ያስተምረናል።

4 “የሄሪ ክሪሽና” የመቅደስ አገልግሎት የጣዖት አምልኮት ነው፤ መጽሐፍ ቅዱስ ግን ይህን ይቃወማል (ዘጸአት 20:4-5)።

5 “የኃያሉ እግዚአብሔር ማንነት” የተገለጠው በክሪሽና ነው ይላሉ። ስለዚህ ክሪሽና ግላዊ አምላክ ሆኖ፤ በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠሩትን

ቁስ አካልና መንፈሳዊ የሆኑ ዓለማትን ፈጥሮአል ይላሉ። በመንፈሳዊ ዓለም ውስጥ መካከለኛ አማልክትና አጋንንቶች ይኖራሉ ብለው ያምናሉ።

6 ሌላው እምነታቸው፡ “ክሪሽና”፡ ታላቁ ነፍስ ብዙ ግላዊ ነፍሳትን (ጃቫ) ፈጥሯል። ጃቫ የሰው ሥጋዊ አካሉ ሳይሆን፤ እውነተኛው የሰው ሕልውና ነው። የለበሰው ሥጋዊ አካሉ ሲያረጅ፤ ሌላ አዲስ አካል ይለብሳል እንጂ ፈጽሞ አይሞትም ይላሉ። በተጨማሪም ችግሩ ሰዎች በሥጋዊ አካላቸው ላይ ብቻ ትኩረት ስለሚሰጡ በተሳሳተ እምነትና ኃጢአት ይጠላለፋሉ። ራስን ማታለልና በራስ መጠላለፍን ካርማ ይሉታል። ሰው በካርማ ውስጥ እስካለ ድረስ፤ እንደገና እየተመላለሰ ከመወለድ ነፃ መሆን አይችልም። የሰው ነፍስ በየጊዜው ሥጋ በመልበስ ውስጥ ሲያልፍ፤ በመወለድ፤ በበሽታ፤ በእርጅና በሞት ሥቃይ ውስጥ ያልፋል ይላሉ።

7 ሰው እንደገና እየተመላለሰ ከመወለድ (Repeated incarnation) ነፃ መውጣት አለበት። “ክክሪሽና ሥነ-ልቦና” (Krishna consciousness) ደረጃ ሲደርስ ነፃነቱን አግኝቶ መንፈሳዊ አካል ያገኛል። ክክሪሽና ጋርም ለዘለዓለም በደስታና በማወቅ ውስጥ ይኖራል። በባክቱ ዮጋ ራስን ከማወቅ ደረጃ መድረስ ያቃተው ሰው እንደገና የመወለድ ዕድል ይሰጠዋል፤ እንደገና ሲወለድም ከሀብታም ወይም ከከፍተኛ የገብረተሰብ ክፍል እንደሚወለድ ይረጋገጣል።

8 ኃጢአት ባለማወቅና ራስን በማታለል የሚመጣ ሲሆን፤ ደህንነትም የሚገኘው ክሪሽናን ከልብ በማገልገል ነው፤ ሌሎች ሃይማኖቶች ሁሉ ደህንነትን የመስጠት ኃይል የላቸውም ወይም በቂ አይደሉም ብለው ያምናሉ።

ሐ **የኒሬኬሽን ቤተ ክርስትያን**

የኒሬኬሽን ቤተ ክርስትያን በአሁኑ ጊዜ ከሁለት ሚሊዮን የሚበልጡ አባሎች እንዳላቸው ይናገራሉ። ይህ እንቅስቃሴ የተጀመረው የንግ ማየን ግሙን በተባለው ሰው ነው። በኋላ ስሙን ስን ማየንግ ሙን ሲል የለወጠው ይኸው ሰው፤ ሰሚን ኮርያ ውስጥ (እ.አ.አ.) በ1920 ዓ.ም. ተወለደ። ወላጆቹ የፕሬስቢቴሪያን ቤተ ክርስትያን አባል ነበሩ። ሙን፤ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን ደቡብ ኮርያ ውስጥ ይከታተል በነበረበት ዘመን ፔንቴኮስታል ቤተ ክርስትያን ይሄድ ነበር። ጃፓን አገር ኤሌክትሪካል ኢንጅነሪንግ ትምህርቱን አገባዶ ወደ ኮርያ ከተመለሰ በኋላ በ1946 ዓ.ም.

ብሮድ ሲ (Broad Sea) የተባለውን ቤተ ክርስቲያን ደቡብ ኮሪያ ውስጥ በ1946 ዓ.ም. አቋቋመ። ለስድስት ወር ያህል “መለኮታዊ መመሪያ” (Divine principle) የሚለውን ቲዮሎጂውን ከመሠረተ በኋላ ወደ ሰሜን ኮሪያ ተመለሰ። ሰሜን ኮሪያም በኮሚኒስቶች እስር ቤት ለተወሰኑ ዓመታት ታሠረ። በ1950 ዓ.ም. ወደ ደቡብ ኮሪያ ተመልሶ “የመንፈስ ቅዱስ ማህበር፣ ለዓለም የአንድነት ክርስትያኖች ኅብረት” በሚል ስም ድርጅት አቋቋመ። የገንዘብ ፍቅር የነበረው ሰው ስለነበረ በአጭር ጊዜ ሚሊየነር (ባለ ብዙ ሚሊዮን ብር) የሚያደርገውን የንግድ ተቋሞችን ፈጠረ።

ሙን፣ የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለዓለም እንዲገልጽ ጥሪ ያገኘው በ1936 ዓ.ም. ኢየሱስ ተገልጦ “ያላለቀውን ሥራ ከግቡ አድርስ” ብሎ በነገረው ጊዜ እንደሆነ ይናገራል። “ኤ ዲ” [A.D.] የሚለው መጽሐፍታቸው ላይ የሰፈረው ታሪክ እንደሚያስረዳው፣ ድምጽ ከሰማይ መጥቶ “ለሁለተኛ ጊዜ የመጣ ክርስቶስ ሆነህ የሰውን ደህንነት ፈጻሚ ትሆናለህ” እንደተባለ ነው።

በአሜሪካ ውስጥ የመጀመሪያዋ የሙን ተከታይ ያንግ ኡን ኪም የምትባለው ሴት ስትሆን እርሷም “መለኮታዊ መመሪያ” የሚለውን መጽሐፋቸውን ወደ እንግሊዝኛ የተረጎመች ነች። ዛሬ የዩኒፌኬሽን ቤተ ክርስቲያን ኒውዮርክ በብዙ ሚሊዮን ብር ፈጅቶ በተገነባ ህንፃ ውስጥ ይገኛል። ሙንና ተከታዮቹ “የዩኒፌኬሽን ቤተ ክርስቲያን ከክርስቲያን እምነት ጋር ተመሳሳይ ነው” ይበሉ እንጂ ፈጽሞ የተራራቁና የማይገናኙ መሆናቸው ግልጽ ነው።

ሙን፣ ደቡብ ኮሪያና ጃፓን ውስጥ ብዙ ተከታዮችን ካፈራ በኋላ እግዚአብሔር “ወደ አሜሪካ ሂድ ብሎኛል” በማለት በብዙ መቶ የሚቆጠሩ ተከታዮቹን ከኮሪያ ወደ አሜሪካ ይዞ በመምጣት በ1972 ዓ.ም. ከፍተኛ ስብሰባ አደረገ ። ከዚያ በኋላ በየዓመቱ በሚያደርጋቸውም ስብሰባዎች በብዙ ሺ የሚቆጠሩ አባሎችን ማፍራት ጀመረ። የዩኒፌኬሽን ቤተ ክርስቲያን በአባሎች ቁጥር መጨመር ብቻ ሳይሆን በህብትም በጣም እየበለጸገ መጣ። ሙን ራሱ 15 ሚሊዮን ብር ወጪ በተደረገበት ሕንፃ ውስጥ በምሾት ይኖራል። በ1983 ዓ.ም. ተገቢውን ቀረጥ ለመንግሥት ባለመክፈሉ 18 ወር እንዲታሠር ሲፈረድበት፣ የቤተ ክርስቲያኑ ምዕመናን “እንደ ክርስቶስ ስደት እየደረሰብን ነው” አሉ።

የዩኒፌኬሽን ቤተ ክርስቲያን ሥነ መለኮት፣ ሀሰተኛ የሆነ የክርስትና ትምህርት፣ ፍልስፍናና እንዲሁም የሥነ አዕምሮ ጥበብ የተቀላቀለበት ነው። የዩኒፌኬሽን ሥነ መለኮት “ሥልጣን ያለው ወሳኝ ቃል፣ መጽሐፍ ቅዱስ ሳይሆን ሰን ማየንግ ሙን የጻፋቸው ጽሁፎች ናቸው፤ ሰው በግልጽ የሚታየው የእግዚአብሔር ምስል፣ እግዚአብሔር ደግሞ የማይታየው የሰው መልክ ነው፤ እግዚአብሔርና ሰው አንድ ናቸው፤ ሰው ሥጋ የለበሰ እግዚአብሔር ነው” ይላል። እንዲሁም “እግዚአብሔር ክርስትናን አስወግዶ አዲስ

ሃይማኖት መሥርቷል፤ ያም አዲስ ሃይማኖት የዩኒፌኬሽን ቤተ ክርስቲያን ሃይማኖት ነው” ይላል። ሙን ስለ ራሱ ሲናገር በህይወት ካሉት ነቢያት ሁሉ ብልጫ ያለው እንደሆነ ይገልጻል። “በእግዚአብሔር ከተላኩት ቅዱሳን መካከል በጣም የተሳካልኝ እኔ ነኝ፤ ስለ ሕይወትና ስለ ዓለም ከብዙዎች ጋር ሌላው ቀርቶ ከኢየሱስ ጋር እንኳን ጥበብን በሚመለከት ነገር ላይ ተከራክራለሁ፤ ሁሉንም ካሸነፍኩአቸው በኋላ ራሳቸውን ለእኔ አስገዝተዋል” አለ። የዩኒፌኬሽን ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ መጽሐፋቸው በሙን የተጻፈው “መለኮታዊ መሠረተ ደንብ” (Divine principle) ሲሆን፤ ይሄ መጽሐፍ አዲስ ኪዳንን ስለሚተካ ተከታዮቹ ሙሉ ልባቸውን ለዚህ መጽሐፍ እንዲሰጡ ያዛል። ተከታዮቹ መጽሐፍ ቅዱስን አጥብቀው እንዳይዙ ይመክራቸዋል፤ እርሱ ራሱ የሚቀበለውም የእርሱን ትምህርት የማይቃረን እስከሆነ ድረስ ብቻ ነው።

የሙን የሃይማኖት እምነት የሚያተኩረው በሦስት አዳምና በሦስት ሔዋን ላይ ነው። የመጀመሪያዎቹ ወንድና ሴት የተፈጠሩት ፍጹም የሰው ዘር ወላጆች እንዲሆኑ ነበር። ይሁን እንጂ ሰው ፍጹም ከሆነው መንፈሳዊ ዕድገት ሳይደርስ እነዚህ ሁለቱ አንድ መሆን አይችሉም። ሔዋን የመላእክቶች አለቃ በነበረው በሉሲፈር በሥጋዎ ስትታለል የእግዚአብሔር ዕቅድ ተጨናገፈ። ይሄም ሁኔታ ለሰውና ለሰይጣን ውድቀት ምክንያት ሆነ። ሰው በኃጢአት የወደቀው እንዳይበላ የተከለከለውን ፍሬ ወስዶ በመብላቱ ሳይሆን፤ ሄዋን በሥጋዎ አዳምን ስለፈተነችው ነው ይላሉ። ሄዋን ከሉሲፈር ጋር የግብረ ሥጋ ግንኙነት አድርጋ ቃየል ተወለደ፤ ይሄም እንደ ሙኒ እምነት “የኮሚኒዝም አገዛዝ ሥርዓት” ነው። ሄዋን ከአዳም አርግዛ የወለደችው አቤል ሲሆን፤ ያም እውነተኛው ዲሞክራሲ ነው ይላል።

እንደ ሙን አባባል ሁለተኛው አዳም ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ከድንግል መወለዱን በመካድ ኢየሱስ ሰው እንጂ አምላክ አይደለም ይላል፤ በሥላሴዎች አያምንም። “ኢየሱስ በምድር እንደ እኛው ሰው ነበር፤ ከእኛ የሚለየው ያለ ኃጢአት ፍጹም ሆኖ የተፈጠረ መሆኑ ብቻ ነው” ይላል። ኢየሱስ እግዚአብሔርን በመታዘዝ የመጀመሪያው ሰው ይሁን እንጂ ዓላማውን ከግብ፡ እንዳይደርስ ያደናቀፉት ብዙ ውድቀቶች ነበሩበት፤ ሦስቱ ጠቢባን (ሰብዓ ሰገል) ኢየሱስን ወስደው ሚስት እስኪያገባ ድረስ ማሳደግ ሲገባቸው ሳይደርጉ በመቅረታቸው፤ የሐንስ መጥምቁ ኢየሱስ አዳኝ መሆኑን ባለማወቁ፤ ኢየሱስ በዓለም ያሉትን ሃይማኖቶችና ባህሎችን ሁሉ አንድ ማድረግ ባለመቻሉ፤ ሁለተኛዋን ሔዋንን አግኝቶ በማግባት የሰውን ዘር እንደገና ተሃድሶ ሳይሰጥ አይሁዶች በመስቀል ላይ ስለሰቀሉት፤ በዚህም ምክንያት ታላቁን ተልእኮውን ሳይፈጽም ቀረ ብሎ ያምናል።

እንደ ሙን አባባል ኢየሱስ መንፈሳዊና ሥጋዊ ደህንነትን ለሰው ለመስጠት ከፍጻሜ ሳይደርስ ቀርቷል። የመጣው በመስቀል ላይ ለመሞት አይደለም፤ በመስቀል ተሰቅሎ መሞቱ ከእግዚአብሔር ፈቃድ ውጪ ነው ይላል። የዩኒፌኬሽን እምነት ኢየሱስ ፍጹም ያልሆነው የእግዚአብሔር

መልክ ነው፤ መንፈስ ቅዱስ የሥጋ ሳይሆን የነፍስ ደህንነትን ብቻ ይዞ መጣ። ኢየሱስ የተላከበትን ተልእኮ መፈጸም እንዳልቻለ ሲያውቅ፣ ስለ ዳግም ምጽአቱ መስበክ ጀመረ ይላል። የኢየሱስ ትንሣኤ በመንፈስ እንጂ በሥጋ አይደለም፤ ከሞት ተነስቶም ወደ መንግሥተ ሰማይ በመሄድ ፈንታ። እርሱ የጀመረውን ሥራ ሌላው እስኪጨርሰው ድረስ ለመጠበቅ በገነት ይቆያል ይላሉ።

በሙን ትምህርትና እምነት መሠረት ሦስተኛው አዳምና ሦስተኛዋ ሔዋን የሥጋን ደህንነት ማምጣት አለባቸው። ሙን በግልጽ “ሦስተኛው አዳም እኔ ነኝ” አላለም። የሦስተኛውን አዳምም ማንነት ሲገልጽ፣ ሦስተኛው አዳም “ተመልሼ እመጣለሁ” ያለው ሁለተኛው አዳም ነው ይልና፤ ይህ ሁለተኛው አዳም በ1920 ዓ.ም. ኮሪያ ውስጥ ተወለደ ይላል። በተጨማሪም እንደ አጋጣሚ ራሱ ሙን ኮሪያ ውስጥ በዚያው ዓመተ ምህረት እንደተወለደ ይጠቅሳል። ይህን ሲል ራሱን “መሲህ ነኝ” ለማለት መንገድ መጥረጊያ እንዲሆነው ነው። ሙን ስለ ራሱ ብዙ ነገር ተናግሯል፤ ሥጋ የለበሰ እግዚአብሔር እንደሆነ ከመናገሩም በላይ “ከኢየሱስ እበልጣለሁ” ይላል። ሙን ስለ ራሱ በመቀጠል ሲናገር “እኔ ሳልፈልገው ንግግሬን ሰዎች እንደ ሕግ የሚጠቀሙበት ቀን ይመጣል፤ አንድ ነገር ከጠየቅሁ ይሆናል፤ እንዳይሆን የምፈልገው ነገር አይሆንም፤ ዓለም በመዳፈ ውስጥ ስለሆነች ድል በማድረግ እንድትዝልኝ ማድረግ እችላለሁ። እኔ የሚያስ በው አንጎላችሁ ነኝ፤ እስካሁን ኢየሱስ በመንፈስ ለተከታዮቹ ተገለጸ፤ ከእንግዲህ ወዲያ ግን እኔ እገለጻለሁ” ይላል።

ሙን፣ የአሜሪካንን ሕዝብ የተመረጡ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ናቸው ይላቸዋል። አይሁዶች የተሰማቸውን ዕድል ስላልተጠቀሙበት የእግዚአብሔር ምርጥ ሕዝቦች መሆናቸው ቀርቷል፤ ሮማውያንና እንግሊዞችም በነበራቸው ዕድል አልተጠቀሙበትም፤ አሁን የአሜሪካኖች ዕድል ነው ይላል። የአሜሪካና የኮሪያ፣ የምሥራቅና የምዕራብ አገሮች አንድ መሆን ለአዲሱ ሥልጣኔ መሪ ይሆናል ይላል። ሙን አሜሪካ በመንፈሳዊ አቋሚ እያቆለቆለች በመሄዷ፣ የእግዚአብሔር ፕሮግራም ከፍጻሜ እንዳይደርስና ወደ ጓላ እንዳይጎተት አሜሪካንን መመለስ አለብኝ ይላል። ዓላማውንም ለመፈጸም ፖለቲካ፣ ውሸትና እንዲሁም ሌሎች ትክክል ያልሆኑ ነገሮች ከመፈጸም ወደ ጓላ አይልም።

ሙን፣ የሚከተሉትን ወጣቶች በራሳቸው የግል ሕይወት ሙሉ ነፃነት እንዳይኖራቸው በማድረግ አዕምሮአቸውን ሙሉ በሙሉ በቁጥጥሩ ሥር እንዲውል ያደርጋል። ወደ እነርሱ እምነት ይለወጣሉ ብለው የሚያምኑባቸውን ሰዎች የሚደርሱትም፣ ልዩ ልዩ ሥነ ጽሁፍ፣ በሬዲዮና በቴሌቪዥን መልእክታቸውን በማስተላለፍ ነው። በመጀመሪያ የሚያስተላልፉት መልእክት የሃይማኖታቸውን አቋም ሳይሆን፣ ስለ ዓለም ሰላም፣ የሰው ልጅ ሕይወቱን የማረና የጣፈጠ እንዲሆን የሚያደርግበትን ዘዴ፣ የግብረ ገብን አቋም ከፍ ማድረግ አስፈላጊ መሆኑን በመጥቀስ ነው።

አጠቃላይ ግምገማ

1 የዩኒፌርሽን ቤተ ክርስቲያን ፈጽሞ ከእውነት የወጣና መጽሐፍ ቅዱስን ሙሉ በሙሉ የሚቃረን ነው። እንዳንድ እምነታቸውን ከዚህ በታች እንመለከታለን፡-

- ኢየሱስ ወደ ዓለም የመጣው እንዲሰደድና በመስቀል ላይ እንዲሞት አይደለም ይላሉ።
- ዮሐንስ መጥምቁ ኢየሱስን ክዶታል ብለው ያምናሉ።
- ኢየሱስ የዘካርያስና የማርያም ዲቃላ ነው ይላሉ።
- ክርስቶስ ፍጹም የሆነች ሴት አግብቶ ሰፊ ቤተሰብ ማፍራት አለበት ይላሉ።
- ማርያም መግደላዊት የይሁዳ አስቆርቱ ፍቅረኛ ነበረች፤ ግን ይሁዳን ከድታ ኢየሱስን ወደደች፤ ይሁዳ አስቆርቱም ኢየሱስን አሳልፎ የሰጠው በዚህ ምክንያት ነበር ብለው ያምናሉ።
- ይሁዳ አስቆርቱ ራሱን የገደለው ኢየሱስን አሳልፎ በመስጠቱ አዝኖ ሳይሆን፤ ማርያም መግደላዊት ይህን ለምን አደረገህ ብላ ሰላዘኝችበት ነው ይላሉ።
- መንፈስ ቅዱስ እንስት ጾታ ናት ይላሉ።
- የክርስቶስን ትንሣኤና ዳግም ምጽአት አይቀበሉም።
- የእግዚአብሔር መንግሥት፣ የሕዝብ ሁሉ ሃይማኖት አንድ መሆን የሚችለው በክርስቶስ ሥራ ሳይሆን በሰው ጥረት ነው ይላሉ።

2 ሙን በትምህርቱ፣ እግዚአብሔር ከልጆቹ ተለይቶ ለብቻው በመሆኑ እንዳዘነ፣ በሰይጣንም ኃይል በመከበቡ ሊታዘንለት የሚገባ እንደሆነ ይናገራል። እግዚአብሔር ታሥር፤ ተስፋና መታደስን ያመጣል በማለት ወደ ሙን እንደሚመለከት፣ እንዲሁም እግዚአብሔርን የሚወድ እርሱ ብቻ እንደሆነ ሙን ያስተምራል።

3 ኢየሱስ በማቴዎስ ወንጌል ሀሰተኛ መሲሆኑ ይነሳሉ ብሎ ከጠቀሰው ሃሳብ ጋር የሙን ትምህርትና እምነት ይስማማል (ማቴ. 24:23-27)።

4 ሙን፣ ደህንነት የሚገኘው በሰው ጥረትና ድካም ነው ብሎ ያስተምራል። የሙንን ተከታዮች የእግዚአብሔር ጸጋ በክርስቶስ በኩል ይገለጻል ብለው አያምኑም። በሙን አማካኝነት ወደ ፍጹምነት እንደር

ሳለን ብለው ስለሚያምኑ ክርስቶስ አያስፈልጋቸውም። ለደህንነት የኃጢአት ይቅርታ አስፈላጊ አይደለም ይላሉ።

5 ይህ የተሳሳተ ሃይማኖት ብዙ ወጣቶችን የመሳብ ኃይል ማግኘት የቻለው እውነተኛዋ ቤተ ክርስቲያን መስጠት ያቃታትን ፍቅር፣ መፈለግንና መወደድን ከዚህ ዓይነቱ ሥፍራ የሚያገኙ ስለሚመስላቸው ነው።

መ || **ዘ ኒው ኤጅ መብመንት** || (The New Age Movement)

ሰው በተፈጥሮው ረቂቅ ወይም ምስጢራዊ (mysterious) የሆኑ ነገሮችን የማወቅ ፍላጎትና ጉጉት አለው። ጥንታዊነት ወዳላቸው የምሥራቅ ሃይማኖቶች፣ ማለትም ወደ ቡዲዝምና ሂንዱዝም፣ እንዲሁም የዘመኑ የምሥራቅ ሃይማኖቶች ወደሆኑት ወደ ትራንስጎንዴንታል ሜዲቴሽንና ወደ ሃሪ ክሪሽና በቀላሉ እንዲሳብ ያደረገውም ይህን ዓይነት ፍላጎቱ ነው። ጥንታዊነት ያላቸው የምሥራቅ ሃይማኖት እንቅስቃሴዎች ሁሉን ያጠቃለሉ ወይም የያዙ፣ ወይም የተሟሉ ናቸው ብሎ መቀበል ያሳስታል። ቋንቋቸውና የመሪዎቻቸው አቋምና ፍልስፍና በመጠኑ የተለያዩ ይሁኑ እንጂ፣ አንድ ዓይነት ወይም ተመሳሳይ ባህሪ እንዳላቸው ይታያል። ያም “ሁሉ ነገር አንድ ነው” (All is one) የሚለው ፍልስፍናቸው ነው። ይሄም በአሁኑ ዘመን ላለው የሃይማኖት እንቅስቃሴ “መሪ ሃሳብ” ወይም ፍልስፍና ሊሆነው ችሏል።

ቀደም ሲል ረቂቅ ወይም ድብቅ (mysterious) የሆነውን “ህሳብ” ለሰለጠኑት ምዕራባውያን ለዓይን አምሮና ለጆሮ ጣፍጦ እንዲታይ በልዩ ልዩ መልክ ቀብተውና ቅርጽ አውጥተውለት “አዲስ ነገር አመጣንልህ” የሚሉ ግለሰቦች ወይም ኅብረቶች አሉ። ይህንንም አሳምረውና መልኩን ቀይረው ያቀረቡለት ሃይማኖት “ኒው ኤጅ” (New Age) የሚል ስም ሰጥተውት የብዙዎችን አስተሳሰብ እንዲሰብ አድርገው አቅርበውታል። ያብቻ ሳይሆን በዘመናት ተሰውሮና ሳይታወቅ ቀርቶ በእኛ ዘመን እንደተገኘና እንደታወቀ ይሰብኩታል። እነዚህ “የአዲሱ ዘመን እንቅስቃሴ” (New Age Movement) መሪዎች የሚሰጡትን ተስፋ የሚጠራጠሩ ክፍሎች መኖራቸው ግልጽ ነው። የሚጠራጠሩበትም ትክክለኛና በቂ ምክንያት አላቸው።

ጥንታዊነት ካላቸው ሃይማኖቶች መካከል ሂንዱኢዝምን በሰፊው የተቀበሉትና የሃይማኖቱ መሥራች የሆኑት ህንዶች በዘመናት ከፍ ወዳለ ነገር በመሸጋገር ፈንታ በበሽታ፣ በእርጅናና በሞት ህይወት ውስጥ ያለፉ መሆናቸው ግልጽ ነው። ወደፊት መከራ፣ ችግር፣ ሞትና እርጅና ካለበት የህይወት መንከራኩር ተፈንጥሮ በመውጣት ሰው እንደገና ለመከራ ከመ ወለድ ነፃ ይሆናል የሚለው ባዶ ተስፋ ብቻ መሆኑ ታይቷል። ይህን እያ ወቁ የሰለጠኑ ምዕራባውያን በእነዚህ ተጨባጭነት በሌላቸው ሃይማኖቶች ለምን ይሳባሉ?

የመጀመሪያው ሰው “እንደ እግዚአብሔር ትሆናላችሁ” የሚለውን የሰይጣንን ቃል ተቀብሎ፣ እንደ ፍላጎቱና እንደ አስተሳሰቡ የራሱን ዓለም በመፍጠር “በራሴ ብቁ ነኝ” የሚለውን ሂውማኒስት “Humanist” ፍልስፍና የሚያምን የመጀመሪያው አማኝ ሆነ። ይሁን እንጂ ፈጣሪው ያዘጋጀለትን መቀበል ባለመቻሉ በዓለም ውስጥ በመራራ ሕይወት ውስጥ ከማለፍ ያመለጠበት ጊዜ የለም።

ሰይጣን የመጀመሪያው ሰው አዳም ከእግዚአብሔር ፈቃድ ውጪ እንዲሆን የተጠቀመበት መንገድ “እንደ እግዚአብሔር ትሆናላችሁ” በሚ ል ውሸት ነበር። ከብዙ ሺ ዓመት በኋላም ሰይጣን በዘመናችን ላሉትም ሰዎች ተመሳሳይ ውሸት በመጠቀም ብዙዎችን ሲያስት እናያለን። ከነዚህ መካከል የኒው ኤጅ ሙሽመንት ተከታዮች ይገኙበታል። የዚህ እንቅስቃ ሴ መሪ ከሆኑት መካከል ግዙፍ ሆኖ የምትታየው ሸርሊ ማክሌይን “እንደ እግዚአብሔር መሆኔን ባታዩ፣ ችግሩ ራሳችሁን እንደ እግዚአብሔር መሆናችሁን አለማየታችሁ ነው” አለች።

“የአዲሱ ዘመን እንቅስቃሴ” (The New Age Movement) በውስጡ ብዙ ሃሳቦች የያዘ በመሆኑ፣ በአጭሩ “ይሄ ነው” ብሎ ገለጻ መስጠት ያዳግታል። በውስጡ ረቂቅ የሆነ የምሥራቃውያንን ፍልስፍና (Eastern mysticism)፣ “ቁስ አካል መጥፎ ነው፤ መንፈስ ግን ጥሩ ነው... ኢየሱስ ሥጋዊ አካል አልነበረውም” የሚለውን ፍልስፍና (Gnosticism)፣ እንዲሁም ጤና የሚሰጥ መመሪያና ኮከብ ቆጠራን ያካተተ ሰፊ የዘመኑን የእምነት ፍልስፍና የያዘ ነው። የዚህ እንቅስቃሴ ተከታይ የሆኑ ሁሉ ከላይ የገለጽናቸውን ፍልስፍናዎችን ሁሉ የሚያቅፉ (የሚከተሉ) አይደሉም። ጥቂቶቹን ብቻ የሚለማመዱ ብዙዎች አሉ። ወደ ውስጥ ጠለቅ ብሎ ላልተመለከታቸው የሌላውን ሃይማኖት የማይቃወሙ ይመስላሉ፤ “አንተም የራስህን እውነት ያዝ፤ እኔም የራሴን እይዛለሁ” ይላሉ። ይሄ “እውነት” የሚለውን ፍሬ ሀሳብ ክርስትያኖች መሠረት የሚያደርጉት መጽሐፍ ቅዱስን ሲሆን፣ የአዲስ ዘመን እምነት ተከታዮች ግን መሠረታቸው “የግል ልምምዳቸው” ነው። እንዲያውም “ልክ የሆነ” “የተሳሳተ” ወይም “ጥሩ” እና “መጥፎ” ነገር አለ ብለው መቀበል ያቅታቸዋል። ምክንያቱም ሁሉም “እንደ እግዚአብሔር” ሆነው የራሳቸውን ውሳኔ ለማድረግ ስለሚፈልጉ ነው።

ስለ እግዚአብሔር ያላቸው አቋም

“የአዲሱ ዘመን እንቅስቃሴ” (The New Age Movement) ስለ እግዚአብሔር ያላቸው እምነት ከምሥራቃውያን የተለየ አይደለም፤ ይኸውም “እግዚአብሔር ሁሉ ነው” (God is all)፤ “ሰው እግዚአብሔር ነው” (Man is God) የሚል ነው። የሁሉ ነገር አጠቃላይ “እግዚአብሔር” ስለሆነ፤ “ክፉ ነገር” ወይም “የሀይወት መመሪያ ወይም ወሳኝ የለም” ይላሉ። መጽሐፍ ቅዱስ ግን “ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ ለሰዎች የማይታየው የእግዚአብሔር ባህርይ፤ ይኸውም ዘላለማዊ ኃይሉና አምላክነቱ፤ እርሱ በፈጠራቸው ነገሮች ግልጽ ሆኖ ታይቷል...” ይላል (ሮሜ 1:20)። ሰዎች “እንደ እግዚአብሔር ትሆናላችሁ” የተባሉበት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አንድ ጊዜ ብቻ ነው፤ ያም ሰይጣን ከእግዚአብሔር ፈቃድ ሊያስወጣቸው ሲል የዋሸው ውሸት ነው (ዘፍ 3:4-5)።

ስለ ኢየሱስ ያላቸው አቋም

ኢየሱስ ፍጹም አምላክ ነው ብለው በማመን ፈንታ “ትልቅ አስተማሪ” “የሕይወት መሠረታዊ ደንብ ያለው” ነው ይሉታል። መጽሐፍ ቅዱስ ግን “ቃል በመጀመሪያ ነበረ፤ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ፤ ይህም ቃል እግዚአብሔር ነበረ” ይላል (ዮሐ 1:1)።

ስለ መሲሁ ያላቸው እምነት

በዙዎቹ መሲሁ አንድ ቀን በቅርቡ ይገለጣል ብለው ሲያምኑ፤ አንዳንዶቹ ደግሞ ከዚህ በፊት መጥቶ በዓለም ውስጥ በአንድ ባልታወቀ ሥፍራ ይኖራል ይላሉ። “ይመጣል” ብለው ከሚያምኑት መካከል፤ የሚመጣበት ቀን (እ.አ.አ.) በ1982 ዓ.ም. ይሆናል ብለው ነበር። ይሁን እንጂ በተባለው ቀን ሳይመጣ ያ ቀን መጥቶ አለፈ። ለዚያም የሰጡት ምክንያት “አባሎቹ ከተገቢው በላይ የሆነ “አዎንታዊ ኃይል” (positive energy) በመፍጠራቸው ዕለቱን (ቀኑን) ላልተወሰነ ጊዜ ወደፊት የገፉት በመሆናቸው” ነው የሚል ነበር።

ስለ ሰው ደህንነት ያላቸው እምነት

እያንዳንዱ ሰው “እግዚአብሔር” ስለሆነና ላለበት ዓለም ራሱ ኃላፊ ስለሆነ፤ ወይም ደህንነቱ በራሱ እጅ ያለ በመሆኑ “አዳኝ” አያስፈልገውም ብለው ያምናሉ። ራሱን “በእግዚአብሔር” ደረጃና ኃይል ለማድረግ

ሰው ሁልጊዜ “በተመስጦ ሀሳብ” ውስጥ ራሱን በማስገባት መታገል አለበት ይላሉ። በተመስጦ ሀሳብ ውስጥ በሚሆኑበት ወቅት የሚሰማቸውን አንዳንድ ውስጣዊ ስሜቶችን በማዳመጥና በመከተል ወደ “ደህንነት” ወይም “ራስን ወደ ማወቅ” ደረጃ ተጠግተናል ብለው ያምናሉ።

“የአዲሱ ዘመን እንቅስቃሴ” ያላቸው አደገኛ ልምምድ

1

በመናፍስት ኃይል ከሞቱት ጋር መነጋገር የተለመደ ነው። በዚህ ልምምድ ውስጥ ያለፉ ሁሉ፣ በመናፍስት ኃይል ከሞቱት ጋር ከተነጋገሩ በኋላ፣ ሁኔታው ሲያልቅ ምንም የሚያስታውሱት ነገር አይኖርም። የሚያነጋግራቸው መንፈስ ምንም ያህል የታወቀ ቢሆን፣ መልዕክቱ ሁልጊዜ አንድ ዓይነት ነው። ያም “አንተ እንደ እግዚአብሔር ነህ፤ ስለ ኃጢአት መቀጣት፣ ክፉ ወይም ደግ ነገር የለም፤ የእግዚአብሔር ልጅ ኢየሱስ ብቻ አይደለም” የሚል ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ግን “ከሙታን ጠሪዎች ወይም ከጠንቋዮች ምክር አትጠይቅ፤ ይህን ብታደርግ የረከስህ ትሆናለህ፤ እኔ እግዚአብሔር አምላክህ ነኝ” (ዘሌዋውያን 19:31) እያለ ያስጠነቅቃል።

2

“በሀሳብ ራስን በተመስጦ” አስገብቶ አዕምሮን ፍጹም ባዶ በማድረግ፣ አማልክትን ጠርቶ ከእነርሱ ምሪትን መቀበል በዚህ እንቅስቃሴ ውስጥ ባሉት ዘንድ የተለመደ ነው። ይሄም በጣም አደገኛና አስፈሪ ልምምድ ነው።

3

ሥጋን፣ መንፈስንና ነፍስን በጤንነት መጠበቅ ከላይ ሲታይ ክፋት ያለው አይመስልም። ይሁን እንጂ ይህን ለማድረግ ከመስመር የወጡ ነገሮችን የሚለማመዱ በመሆኑ በአዕምሮአችን ውስጥ አንዳንድ ጥያቄዎችን መፍጠሩ አይቀርም። የህክምና ችሎታ በሌለው ሰው፣ ከመናፍስት ጋር በመነጋገር ወይም ከሙታን ጠሪዎች ምክርን በመጠየቅ ብቻ የሕክምና መመሪያ ለመስጠት ይሞክራሉ።

4

“የአዲሱ ዘመን እንቅስቃሴ” ተከታዮች ኮከብ በመቁጠር፣ ህልም በመፍታት፣ አዕምሮን በማንበብ፣ ስሜትን በማዳመጥ (Extra sensory perception) ልምምድ ውስጥ የሚያልፉ ናቸው።

5

መጽሐፍ ቅዱስ “ለሰው አንድ ጊዜ መሞት የተገባ ነው፤ ከሞት በኋላም ፍርድ አለበት” (ዕብ. 9:27) ይላል። የአዲሱ ዘመን እንቅስቃሴ ተከታዮች ግን ሰው ከሞተ በኋላ ሌላ ሥጋ ለብሶ እንደገና ይወለዳል እንጂ ከሞት በኋላ መንግሥተ ሰማይ ወይም ሲኦል የሚባል ነገር

የለም ብለው ያምናሉ። በየጊዜው የሚወለዱት ሕፃናት አዲስ የመጡ ሳይሆኑ እየተደጋገሙ የሚወለዱ ከሆኑ፤ ታዲያ የሕዝብ ብዛት በዓለም ላይ ለምን እየጨመረ ይሄዳል? ሁልጊዜ የሚወለዱት ሰዎች ቁጥር ከሚሞቱት ቁጥር ይጨምራል፤ ታዲያ እነዚህ አዲስ ሥጋ የሚለብሱት ነፍሳት ከየት ነው የሚመጡት? ሰው እየደጋገመ የሚፈጠር (የሚወለድ) ከሆነ የሰው ሕብረተሰብ እየጠራ በመምጣት ፈንታ እየተበላሸ የሚሄደው ለምን ይሆን? ለእነዚህ ሁሉ ጥያቄዎች የሚሰጡት አጥጋቢ መልስ የላቸውም።

አጠቃላይ ግምገማ

1

መጽሐፍ ቅዱስ “በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይና ምድርን ፈጠረ” ሲል (ዘፍጥረት 1:1) ፈጣሪና ተፈጣሪ መኖሩን በግልጽ ያሳያል። “በኒው ኤጅ መብረሻውን” ግን ፈጣሪና ተፈጣሪ ሁለቱም አንድ እንደሆኑ አድርገው ያምናሉ።

2

ተፈጣሪና ፈጣሪ ከሌለ፤ መለኮታዊ የሆነ ግብረ ገብነት የለም ማለት ነው። ሰው ራሱን የሚመራበት መለኮታዊ የሆነ የግብረ ገብ ሥርዓት ከሌለው፤ ትልቅ የግብረ ገብ ቀውስ ይሆናል። ለራሱ እንጂ ለማንም ተጠያቂነት አይኖረውም፤ እንደዚያ ከሆነ ደግሞ በህግና በሥነ ሥርዓት መኖር ይቻላል ብሎ ማመን ዘበት ነው። እነርሱ ግን “ሰው በመሠረቱ ጥሩ ነው” የሚለውን እምነት ይከተሉ እንጂ፤ በዓለም ላይ የሰውን ተንኮልና ክፋት በግልጽ ስለምናይ ስለ ሰው የሚሰጡት ግምት ትክክል እንዳልሆነ እንረዳለን።

3

ሰውን “ኃጢአተኛ ነህ” ማለት ክፉነት ነው፤ ምክንያቱም ያን ዓይነት አባባል፤ ሰውየው ስለ ራሱ ዝቅተኛ የሆነ ግምት እንዲኖረው ያደርገዋል፤ በመሠረቱ ማንኛውም ሰው በራሱ እምነት እንዲኖረው ያስፈልጋል በማለት ያስተምራሉ። ኢየሱስ ለማንም ሰው ኃጢአት አልሞተም፤ ኢየሱስ ልክ እንደ ቡድሃ ታላቅ ሰው ብቻ ስለሆነ፤ ቡድሃን ወይም ክርስቶስን ለመምሰል መጣር አለብን ይላሉ።

4

“የኒው ኤጅ” ተከታዮች ሁሉም አንድ ዓይነት አይደሉም። ጥቂቶቹ በአጋንንት የተሞሉና እውነተኛን የክርስትና እምነት ለማጥፋት ቆርጠው የተነሱ ይመስላሉ። ብዙዎቹ ግን በአስተሳሰባቸው የተናጉ፤ ቀደም ሲል በነበሩበት ቤተ ክርስትያን ውስጥ በቂ መንፈሳዊ ምግብ ያጡ፤ በኑሮ የተበሳጩ፤ የክርስቶስ ወንጌል በቅጡ ያልገባቸው ናቸው። እንደእነዚህ ዓይነት ሰዎች በአሳሳች ሃይማኖቶች ወጥመድ ውስጥ በቀላሉ የሚገቡ ናቸው።

7

እውነት መሳይ ሃይማኖቶች ለምን ተቀባይነት ያገኛሉ?

ሰይጣን የሰዎችን ልብ ፊት ለፊት ከእግዚአብሔር መመለስ ሲያቅተው ዘዴውን ለወጥ አድርጎ በመቅረብ ልባቸውን ከእግዚአብሔር ለማራቅ ብርቱ ጥረት ያደርጋል። ከነዚህ ዘዴዎች መካከል አንደኛው፡ ከእውነት ፍጹም የራቀ እንግዳ እምነት እንዲከተሉ ሁኔታዎችን አመቻችቶ ማቅረብ ነው። በዚህ ምክንያት በዘመናት ሁሉ በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሰዎች እውነት መሳይ የሆኑ ሃይማኖቶችን ሲለማመዱ ይታያሉ። ይህ እንዲህ እንደሚሆን ኢየሱስ አስቀድሞ ማስጠንቀቂያ ሰጥቶናል። ኢየሱስ በምድር በነበረበት ጊዜ ደቀ መዛሙርቱ እንዲህ ሲሉ ጠየቁት፡- “...የመምጫህና የዓለም መጨረሻ ምልክትስ ምንድነው?” (ማቴ. 24:3) ኢየሱስም ለጥያቄያቸው መልስ ሲሰጥ “ማንም ሰው እንዳያስታችሁ ተጠንቀቁ! ምክንያቱም ብዙዎች እኔ መሲሕ ነኝ! እያሉ በሰሜ ይመጣሉ፤ ብዙ ሰዎችንም ያሳስታሉ” አላቸው (ማቴ. 24:4-5)። ኢየሱስ በአንድ ምዕራፍ ብቻ ስለ እነዚህ አሳሳች ሰዎች ከአራት ጊዜ በላይ እንደተናገረ እናያለን።

- 1) “...ብዙዎች እኔ መሲሕ ነኝ እያሉ በሰሜ ይመጣሉ” (ቁ.5)
- 2) “ብዙ ሐሰተኞች ነቢያት ይነግሉ፤ ብዙዎችንም ያሳስታሉ...” (ቁ.11)

3) “በዚያን ጊዜ ማንም ሰው “እነሆ መሲሕ እዚህ አለ! ወይም እዚያ አለ! ቢላችሁ አትመኑ” (ቁ.23)

4) “...ሐሰተኞች መሲሖችና ሐሰተኞች ነቢያት ይነሣሉ...” (ቁ.24)

5) “...እነሆ በበረሐ አለ ቢሉአችሁ አትሂዱ፤ እነሆ በሰውር ቦታ አለ ቢሉአችሁ አትመኑ” (ቁ.26)

እንግዲህ አማኞች የእነዚህን ሀሰተኞች መምህራንና ነቢያትን መኖርና አደገኛነታቸውን ተረድተው በጥንቃቄ መራመድ ይገባቸዋል። ኢየሱስ ስለ ሀሰተኞች ነቢያትና አስተማሪዎች በሌላ ሥፍራ እንዲህ ይላል “...ከ ሐሰተኞች መምህራን ተጠንቀቁ፤ እነርሱ በውጪያቸው በግ መስለው ወደ እናንተ ይመጣሉ፤ በውስጣቸው ግን እንደ ነጣቂ ተኩላ ናቸው። እነርሱንም የምታውቋቸው በሥራቸው ፍሬ ነው...” (ማቴ. 7:15-16)። እነዚህ አሳሳች እምነት አስተማሪዎች የሚገኙት በተወሰኑ ሥፍራዎች ብቻ ሳይሆን በዓለም ዙሪያ ነው። የአብዛኛዎቹ ሀሰተኛ እምነቶች መነሻ መጽሐፍ ቅዱስ ነው። እውነተኛ መልካቸውን ለመደበቅ ከመጽሐፍ ቅዱስ ከዚህም ከዚያም ስለሚጠቃቅሱ ብዙዎችን ለማሳሳት ችለዋል። ጠለቅ ብሎ ለመረመራቸው ግን ከመስመር ፍጹም የወጡ መሆናቸውን ለመረዳት ይህን ይህል አስቸጋሪ አይደለም። ከሀሰተኛ እምነቶች መካከል ብዙዎቹ በክርስቶስ ኢየሱስ እናምናለን ይላሉ። ይሁን እንጂ እነርሱ የሚሉት “ኢየሱስ ና” በእግዚአብሔር ቃል መሠረት እኛ የምናውቀው “ኢየሱስ” አይመሳ ስልም።

➡ ...ጀሆኻ ዊትነሶች፡ “ኢየሱስ” እግዚአብሔር ከፈጠራቸው ፍጥረታት መካከል ትልቁ (የበኩሩ) እርሱ ነው ይላሉ።

➡ ...ሞርመኖች፡ ኢየሱስ የሉሲፈር ወንድም ነው፤ መንፈስ ቅዱስ ከማርያም ጋር የግብረ ሥጋ ግንኙነት ፈጽሞ የተጸነሰ ነው ይላሉ።

➡ ...ክርስትያን ሳይንስ ኢየሱስ እውነተኛው ክርስቶስ ሳይሆን የክርስቶስን እምነት ወይንም መንገድ የሚከተል ሰው ነው ይላሉ።

ከላይ የጠቀስናቸውን ሃይማኖቶች የሚከተሉትን “በኢየሱስ ክርስቶስ ታምናላችሁ?” ብለን ብንጠይቃቸው የሚሰጡን መልስ “አዎን” የሚል ይሆናል። “በክርስቶስ እናምናለን” በማለታቸው ብቻ አማኞች ወደ እነርሱ መሳብ የለብንም፤ ምክንያቱም እነርሱ የሚያውቁት “ኢየሱስና” እኛ የምናውቀው “ኢየሱስ” አንድ ዓይነት ስላልሆነ ነው። ጳውሎስ ስለ አሳሳች ትምህርት አስተማሪዎች ወይንም የሃይማኖት መሪዎች ሲገልጽ “እንደነዚህ ይሉ ሰዎች የክርስቶስ ሐዋርያት ለመምሰል ራሳቸውን የሚለውጡ ሐሰተኞች ሐዋርያትና አታላዎች ሠራተኞች ናቸው። ይህም የሚያስደንቅ ነገር አይደለም፤ ምክንያቱም ሰይጣን እንኳ የቆረቆረ መልአክ ለመምሰል ራሱን ይለውጣል” ይላል (2ኛ ቆሮ. 11:13-14)።

አማኞች ከትክክለኛ እምነታቸው ፈቀቅ እንዲሉ ከሚያደርጋቸው ምክንያቶች መካከል አንደኛው፡ አማኙ ስለ እነዚህ አሳሳች እምነቶች በቂ የሆነ ዕውቀት ስለሌለውና እንዲሁም እርሱ ራሱ የሚያምነውን በትክክል ስለማያውቅና ማስረዳት ስለማይችል ነው። ያለበት ዕምነት ትክክል መሆኑን ያውቃል፤ ግን ለምን እንደሚያምን መረዳትና ማስረዳት አይችልም ። ስለዚህም እነዚህ ሀሰተኛ እምነቶች በአካባቢው በሚሰፋብ ትና በሚያድጉበት ወቅት እንደ እግዚአብሔር ቃል መሠረት መቃወም ያቀተዋል። በዘመናችን ከምንጊዜውም የበለጠ እውነት መሳይ እውነቶች በብዛት የሚታዩበት፣ ብዙዎችም ወደ እነዚህ እምነቶች የሚሳቡበት ምክንያት ምን ይሆን?

1ኛ ሰዎች አዕምሮአቸው የሚነግራቸውን ከማዳመጥ ይልቅ፣ ስሜታቸው የሚነግራቸውን መከተልን ስለሚመርጡ ነው። ብዙዎች ማወቅን የሚመርጡት ምን እንደሚያስቡ ሳይሆን ምን እንደሚሰማቸው ነው። ሰው በአዕምሮ በመጠቀም ብዙ አስደናቂ የሆኑ ነገሮችን የመፈልሰፍ ችሎታ ቢያገኝም፣ በዓለም ውስጥ ያለው ችግር ግን እየሰበሰበ እንጂ እየቀነሰ አልመጣም። ስለዚህ የሰው የማሰብ ችሎታው ጥቅም ይኑረው፣ አይኑረው በብዙዎች ዘንድ በጣም አጠያያቂ እየሆነ መጥቷል። አንዳንዶቹ ም በአዕምሮ መጠቀም (ማሰብ) ከጥቅሙ ይልቅ ጉዳቱ ያመዝናል ብለው ይምድመዋል። ሀሳብን ተጨባጭ በሆነ ነገር ላይ በማሳለፍ የሚገኘው ሳይንቲፊክ ውጤት፣ በዓይን የሚታይና ሊተነተን የሚችል በመሆኑ፣ የብዙዎች ፍላጎት በማይታየው ነገር ላይ ሳይሆን በሚታየው ነገር ላይ ትኩረት እንዲሰጡ ያደርጋቸዋል። ሰዎች እስከተወሰነ ደረጃ ድረስ አስተሳሰባችንን ሊቀርጹ ይችላሉ፤ ስሜታችን ግን የግላችን ብቻ በመሆኑ፣ የሰሜታችንን አቅጣጫ መቀየስ አይችሉም። ይህ እውነት በአሁኑ ጊዜ በዓለማችን ላይ ካልተው ለሚታዩ ለአንዳንድ ሁኔታዎች ወሳኝ ሆኗል።

ሕይወትን ይበልጥ ለመረዳት ሰው ወደ ራሱ (ውስጡን) መመልከት ያስፈልገዋል። አዕምሮን በመጠቀም (በማሰብ) ብዙ ጊዜ ሰው በአካባቢው፣ በዙሪያው ያለው ምን እንደሆነ ያውቃል። ወደ ራሱ ሕይወት ዘለቅ ብሎ ሲመለከት የማንንም ሰው ድንበር አይነካም፣ ወይንም ድንበር አለፍክ ብሎ የሚከለክለው የለም፤ የግል ውስጣዊ ሕይወቱን በስሜቱ ለመድረስ ማንም ሊያቆመው የሚችል የለም። በአካባቢው ያለውን ሲመለከትና ራሱን ከአካባቢው ሁኔታ ጋር ለማስማማት ሲሞክር ግን፣ ሌላው ሊያቆመው ይችላል። ሰው በውስጣዊ ሕይወቱ የሚሰማው ስሜት በራሱ “ጥሩ ነው” ወይንም “መጥፎ ነው” ማለት አይቻልም። እንደዚያ ሊሰማው የቻለው ተፈጥሮው እንደዚያ ስለሆነ ብቻ ነው፤ ማን እንደሆነ፣ ለምን እንደዚያ እንደተሰማው ግን ማወቁ ጠቃሚነት አለው። “እንደዚህና እንደዚያ እንዲሰማህ ይሁን” ብሎ ለስሜቱ ሊነግረውና አቅጣጫ ሊሰጥ አይችልም። እንዲሁም ጥሩ ለመሆን ይህን ዓይነት ወይንም ያን ዓይነት ስሜት እንዲኖረን ያስፈልጋል ማለት አይቻልም። ይህ ከሆነ ከደህንነታችን ይልቅ፣ ጥሩ ስሜታችን

ይበልጣል ልንል ነው። ይህንን በመጠቀም የዘመኑ መናፍቃን “መጥፎ ስሜቱ አስቸገረኝ (ሰለቸኝ)” ለሚሉ ሰዎች “ጥሩ ስሜት እንዲሰማችሁ እናደርጋለን” የሚለውን ተስፋ በመስጠት በአንዳንድ ሰዎች አዕምሮ ሲጫወቱ ይታያሉ። ሰዎች በአዕምሮአቸው መጠቀም ትተው በስሜታቸው መመራት ሲጀምሩ ቀደም ሲል ይዘውት ከነበረው ጽኑ እውነት ተንሸራተው ከስህተት እምነት ውስጥ ይገባሉ።

2ኛ ሰዎች ብቸኝነት ሲከብድባቸው፣ ሌላው ያቀፋቸው፣ የወደዳቸውና የተቀበላቸው ሲመስላቸው ራሳቸውን በቀላሉ ይሰጣሉ። በዘመናችን ሰው ከሚፈራቸው ነገሮች መካከል አንደኛው “ብቸኝነት” ነው። የሰለጠነው ዓለም ሁሉም “በየግሉ አሸናፊ መሆን አለበት” የሚለው የሕይወት ፍልስፍና ላይ ትኩረት በመስጠቱ፣ ሰው ራሱን ከሌሎች ለማስቀደም ሲታገል የማህበራዊ ሕይወቱ እየጠወለገ መምጣት ቻለ። በመሠረቱ “ብቸኝነት” ዛሬ ብቻ የሚታይ አይደለም። በአዳምና በሄዋን ዘመን የነበረ ጥንታዊነት ያለው ነገር ነው። ዋና የብቸኝነት ምክንያት ኃጢአት ነው። ሰው በእርሱና በፈጣሪው መካከል የኃጢአት ግድግዳ ሲገነባ፣ ከአምላኩ የራቱ፣ ብቸኛ ሰው ይሆናል። ይህንንም ብቸኝነቱን ለማጥፋት የራሱን ልዩ ልዩ ሙንገዶችና ዘዴዎችን ይፈጥራል። ይህን የሚያደርገው ተገልሎ ለብቻ ከመኖር በሕብረት ዓለም ውስጥ መኖር የበለጠ የሚመረጥ መሆኑን ስለሚያውቅ ነው።

የዘመኑ እውነት መሳይ ሃይማኖቶች፣ ሰው ለማግኘት የሚጓጓው የተቀራረበ ማህበራዊ ሕይወት (ኑሮ) “ከእኛ ዘንድ አለ” ይላሉ። በነበረበት ዓለም ያጣውን የመተሳሰብና የመደጋገፍ ኑሮ፣ ከእነርሱ ጋራ በሚኖረው የሕብረት ኑሮ የሚያገኝ ስለሚመስለው ብቸኛ የሆነ ሰው ወደ እነርሱ በቀላሉ ይሳባል። የዚህ ሁሉ ችግር ምክንያት ቤተ ክርስቲያን ለአማኞቿ ይህንን ጥማታቸውን ለማሟላት ካለመቻሏ የመጣ ነው። ስለዚህም እነዚህ መናፍቃን “የጎደለውን እንሞላለን” በማለት የብዙዎችን ልብ ወደተሳሳተ ትምህርታቸው መስረቅ ተችሏቸዋል።

3ኛ የተሳሳቱ ሃይማኖቶች የሚስፋፉት በቤተ ክርስቲያን ድክመት የተነሳ ነው። በዘመናችን ባለው ቤተ ክርስቲያንና በጥንት ዘመን ወይንም በሃዋርያት ዘመን በነበረችው ቤተ ክርስቲያን መካከል ትልቅ ልዩነት አለ። የጥንት ክርስቲያኖች ከየአቅጣጫው ስደትና መከራ ይደርስባቸው ስለነበረ፣ በዚያ ውስጥ ለማለፍ በግድ ከክርስቶስ ጋር የተቀራረበ ግንኙነት እንዲኖራቸው አስፈላጊ መሆኑን ስለሚረዱ፣ ንቁ የሆነ መንፈሳዊ ሕይወት ነበራቸው። የጥንት ቤተ ክርስቲያን ምዕመናኖቿ እርስ በርሳቸው የተቀራረቡና እርስ በርሳቸው የመተሳሰብ ሕይወት ያላቸው ነበሩ። የዘመኑ ቤተ ክርስቲያኖች ግን አንዳንድ ከሶሻል ክለብ የተለየ አይደለም፤ ስለሆነም ለምዕመናኞቹ የሚሰጠው ምንም ነገር የለውም። በዘመናችን ባለች ቤተ ክርስቲያን ላይ የሚታየው ድክመት ምንና ምን ይሆን? ምክንያቱስ ምን ይሆን?

ሀ) የእምነት መላላት (Liberalism) ሲኖር

በዘመናችን “ሰው በመሠረቱ ጥሩ ነው” የሚለው ፍልስፍና ተስፋፍቶና ተቀባይነት አግኝቶ ይታያል። ፊት ለፊት ከዚህ ከዓለም ኃይል ጋር ተጋፍጠው እንገታቸውን ያሳጠፉ አንዳንድ አብያተ ክርስትያናት ቢኖሩም፤ አንዳንዶች ግን ይህንን ፍልስፍና ለመቋቋም አቅም ያሉ ይመስላሉ። ክርስትያን፤ መጽሐፍ ቅዱስን የእግዚአብሔር ቃል ነው ብሎ በማመን በቆራጥነት ካልቆመ፤ “ሰው የአጋጣሚ ሁኔታዎች ፍሬ ነው፤ ሰው ከሌሎች እንስሳቶች የሚለየው በጥቂቱ ነው፤ ዘላለማዊ መንፈስ የለውም” ብለው ከሚያምኑት መናፍቃውያን ጋር ገጥሞ ማሸነፍ አይችልም። የእምነት መላላት በሚታይበት ቤተ ክርስትያን ውስጥ የሰዎች አስተያየትና አባባል ከመጽሐፍ ቅዱስ ቃል የበለጠ ደረጃና ሥፍራ ይሰጠዋል። ክርስቶስ ከሚለው ቃል ጋር አብሮ በመቆም ፈንታ ከዓለም ፍልስፍና ጋር ተዋህደው የሚኖሩ አብያተ ክርስትያናት አሉ። ይህንን በሚመስሉ አብያተ ክርስትያናት ውስጥ ያሉ አማኞች መንፈሳዊ መመሪያ፤ ወይም የግብረ ገብ ትምህርት ለመቀበል ፊታቸውን ወደ ቤተ ክርስትያን መሪዎች አይመልሱም። በዚህ ፈንታ ግን ዕርዳታ ለመፈለግ ፊታቸውን ወደ መናፍቃን ዞር ያደርጋሉ።

ለ) በዓለም ውስጥ ላለው ወቅታዊ ጉዳይ (Current Issues) ግድ የለሽ መሆን

ክርስትያኖች ከዓለም ወጥተው ለብቻቸው እንዳይኖሩ ኢየሱስ የመረጠ መሆኑን የምናውቀው “ቅዱስ አባት ሆይ፤ ከከፉ እንድትጠብቃቸው እንጂ ከዓለም እንድታወጣቸው አልለምንም” (ዮሐ. 17:15) ሲል ኢየሱስ የጸለየውን ጸሎት ሰንሰማ ነው። ቤተ ክርስትያንም በዚህ ምክንያት ያለችው ከዓለም ወጥታ ሳይሆን ዓለም ውስጥ ነው። አንዳንድ አብያተ ክርስትያናት በዓለም ውስጥ አይሉ የሚሰማውን ፍልስፍና ብርቱ ሆኖ በመቋቋም ፈንታ “አላየሁም! ግድ የለኝም” የሚሉ ይመስላሉ። እንዲያውም የውጪውን ዓለም ሙሉ በሙሉ የካዱ ከመካከላቸው አይጠፉም። “ከዓለም ጋር ምንም ግንኙነት የለንም” በማለት ኅልቶ ለሚታየው የዓለም ፍልስፍና “እናውቅም!” የሚሉም አሉ። የምዕመኖቻቸውን መንፈሳዊ ጥማትና የሥነ-አዕምሮ ጥያቄና ፍላጎት ማሟላትም አይችሉም። ስለዚህ ምዕመኖቻቸው ፊታቸውን ወደ መናፍቃውያን ወይም የባዕድ አምልኮት (cult) ወደሚለማመዱት ያዞራሉ። እነዚህ የባዕድ አምልኮቶች የሰውየውን ጥያቄና ጥማት እስከ መጨረሻ ማሟላት ባይችሉም፤ የሚያምኑትን አጥብቀው በመያዝ ከዓለም የሚመጡትን አዳዲስ ፍልስፍናዎችን ለመቋቋም ፈቃደኛ መሆናቸውን ያሳያሉ።

ቤተ ክርስቲያን ጠንከር ያለ

የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት መስጠት ስላቃታት

ብዙ አብያተ ክርስቲያናት ምዕመናኖቻቸውን በየሳምንቱ የሚመግቡት መንፈሳዊ ምግብ “ወተት” ብቻ ነው። የብዙዎችን ፍላጎት ለማሟላት ሲሉ ለጊዜውም ቢሆን ሞቅ የሚያደርጋቸውን መንፈሳዊ ምግብን መስጠት ይመርጣሉ። ሐሰተኛ ትምህርቶችን መቋቋም የሚያስችላቸው፣ ወይንም የግል እምነታቸውን ማስረዳት የሚችሉበት በቂ ትምህርት አያገኙም። የሐሰት ትምህርት አስተማሪዎች ይህን ዓይነት ድካም ሲያገኙ፣ ዕድሉን በመጠቀም “ትክክለኛው የመጽሐፍ ቅዱስ አተረጓጎም ያለው እኛ ዘንድ ነው” በማለት በቃሉ የደከሙትን በቀላሉ ማጥመድ ችለዋል።

የሰዎችን ፍላጎት ባለመረዳት

ቤተ ክርስቲያን አልፎ አልፎ የምዕመናኖቿን ፍላጎትና ጥማት የተረዳች አትመስልም። የምዕመናኖቿን የማህበራዊ (Social) የሥነ ልቦናዊና (Psychological)፣ ስሜታዊ (Emotional)፣ ጥማት ለማቃለል ጥረት የምታደርግ ሆና አትታይም። ቤተ ክርስቲያን የምዕመናኖቿን ልዩ ልዩ ፍላጎት ለማሟላት ጥረት ማድረግ አስፈላጊ መሆኑን በመዘንጋቷም ምዕመናን እነዚህን ጥማታቸውን ለማርካት ወደተለያዩ አቅጣጫ ፈታቸውን ያዞራሉ። ፈታቸውን፡

➡ ...ወደ ጀሆሻ ዊትነሶች ሲያዞሩ፣ ብቸኝነት እንዳይሰማቸው ያደርጓቸዋል።

➡ ...ወደ ሞርመኖች ሲያዞሩ፣ በሥጋ የሚያስፈልጋቸውን ያገኛሉ፤ ጠንካራ የቤተሰብ አቋም እንዲኖራቸው ይረዱአቸዋል።

➡ ...ወደ ሄሮ ክሪሽና ሲያዞሩ፣ ችግራችሁ ሁሉ ይቃለልላችኋል ይሏቸዋል።

የተሳሳቱ ሃይማኖቶች የሚያድጉበት ሌላው ምክንያት በዓለም ላይ የሚታዩትን ክፉ ሁኔታዎችን በመጠቀማቸው ነው።

ዓለማችን እየከፋች እንጂ ደሀና እየሆነች አትታይም። ይህንን ሁኔታ ለጥቅማቸው የሚያውሉት ክፍሎች አሉ። ለምሳሌ፣ ጀሆሻ ዊትነሶች ዓለም በወቅቱ ያለችበትን አሳዛኝ ሁኔታ በማሳየት “የመጨረሻው ቀን በተፋጠነ

ሁኔታ እየቀረበ ስለሆነ፤ ከጥፋት ለመዳን ያህዌን መከተል ያስፈልጋል” በማለት አዳዲስ አማኞችን ያጠምዱበታል። ሰው በዓለም ውስጥ የሚያጋጥመው ችግር ከአቅሙና ከቁጥጥሩ በላይ ሲሆንበት፤ ብዙ ጊዜ ከእርሱ በላይ ኃይል አለው ብሎ ወደሚያስበው ፊቱን ይመልሳል። ትክክለኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ዕውቀት ከሌለው፤ በቀላሉ በሐሰተኛ ትምህርት አስተማሪዎች እጅ ውስጥ ይገባል። በዓለም ያለው ችግር ሊወጣው የማይችለው ሲመስለው፤ የወደፊቱ ጨለማ ሲሆንበት፤ “መረጋጋት እንሰጥሃለን፤ ስለወደፊቱ የምንሰጥህ ይህን ይመስላል” ለሚሉት መናፍቃውያን ራሱን ይሰጣል።

በአሁኑ ሕይወትም ሆነ ወደፊት በሚሆነው “እርግጠኛ” መሆን የሚቻልበት ምንም መንገድ የለም፤ ብዙ ሁኔታዎች በሰው ሕይወት ውስጥ ሊፈጠሩ ይችላሉ። ዓለማችን ብዙ “እርግጠኛ በማንሆንባቸው ሁኔታዎች” የተሞላች በመሆኗ፤ ሰዎች “እርግጠኛ የሆንኩበት ነገር አለኝ” ወደሚለው ኃይል ተሎ ልባቸውና ሕይወታቸው ይወስዳል። ሐሰተኛ ሃይማኖቶች “እርግጠኛ የሆነ ነገር አለን፤ ይህን እንሰጣለን” በማለት የብዙዎችን ልብ መሳብ ወይም መማረክ ችለዋል።

በእንግዳ ትምህርት በቀላሉ የሚሳቡ እንዴት ዓይነት ሰዎች ናቸው?

ሁላችንም የራሳችን ድካም አለን። ሕይወታችንን ለጌታ ለኢየሱስ ክርስቶስ ሙሉ በሙሉ የሰጠንም ብንሆን፤ ከችግር ሁሉ ነጻ አይደለንም። ከሌሎች የምንለይበት ነገር ቢኖር ችግራችን በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል መፍትሄ ያገኛል ብለን በማመን መልሳችንን ከእርሱ እንጠባበቃለን። ወደ ተሳሳተ ሃይማኖት የሚገቡ ለችግራቸው መፍትሄ ከእግዚአብሔርና ከቃሉ ውስጥ ማግኘት ፈጽሞ አይሆንላቸውም።

1

አንዳንድ ጊዜ ሰዎች ለጥያቄያቸው መልስ ለማግኘት ወደ እንግዳ ትምህርቶች ፈታቸውን ያዞሩት፤ መሠረታዊ የሆነ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቀደም ሲል ስላላገኙ፤ በራሳቸው ሕይወትም ሆነ በአካባቢያቸው ችግር ሲያጋጥማቸው፤ ችግራቸውን መጽሐፍ ቅዱስ በሚሰጠው መመሪያ መሠረት መፍታት ስለማይሆንላቸው ነው።

2

አንዳንድ ሰዎች ችግራቸውን መፍታት ሲያቅታቸው፤ መናፍቃን “ችግራችሁን እንፈታላችኋለን” በማለት ተስፋ ስለሚሰጡአቸው በቀላሉ በእነርሱ ይማረካሉ። ብዙ ጊዜ “ስሜታዊ” (Emotional) የሆኑ ሰዎች ለእንግዳ ትምህርት በጣም የተጋለጡ ናቸው።

3

“የማያስተማምን ውስጣዊ ስሜት” (Insecurity) የሚሰማቸው ሰዎች በቀላሉ በእንግዳ ትምህርት የሚሳቡ ናቸው። የዚህ ዓይነት ስሜት የሚሰማቸው ሰዎች፣ ስሜታቸውን አይደብቁም። ይህንን ስሜታቸውንም ለማጥፋት “ራሳቸውን በመገንባት” ፈንታ ሸሽተው ከተሳሳተ ሃይማኖት መሪዎች ጉያ ውስጥ ይገባሉ። “የማያስተማምን ውስጣዊ ስሜት” (Insecurity) በግልጽ በህይወታቸው መኖሩ የሚታየው ስለራሳቸው ባላቸው ዝቅተኛ ግምት (Low self-image) ነው። ሁልጊዜ ዝቅተኛነታቸውን ወይም አነስተኛነታቸውን ሲናገሩ ይሰማሉ፤ ስለ ራሳቸው ለመወሰን ብቁ አይደለሁም ብለው ስለሚያምኑ፣ ሌሎች ሰዎች ሕይወታቸውን እንዲመሩና እንዲቆጣጠሩ ይፈቅዳሉ። በዚህ ዓይነት መንፈስ የተሞሉ ሰዎች፣ እግዚአብሔር ፈጽሞ የሚፈልጋቸው መስሎ አይሰማቸውም። “የማልረባ ነኝ” ብለው ስለሚያስቡ እግዚአብሔር ስለ እነርሱ ግድ የሌለው መስሎ ይሰማቸዋል። ስለዚህ የእግዚአብሔርን ፍቅር ለመግዛት፣ ከእግዚአብሔር ጋር የተቀራረበ ግንኙነት ለማድረግ፣ የሐስተኛ ትምህርት አስተማሪዎች መካከለኛ ሰው በመሆን ይረዱኛል ብለው በመገመት ፍጹም በሆነ ታማኝነት ለመግዛት ራሳቸውን አሳልፈው ይሰማሉ።

አጠቃላይ ግምገማ

የአሳሳች እምነቶች “መለያ” ወይም “ባሕሪያቸው” ምንድነው?

1 አሳሳች እምነቶች አማኞቻቸውን (ተከታዮቻቸውን) ከሌሎች ለይተው ወይም ገንጥለው ይይዛሉ።

2 ተከታዮቻቸው እውነቱን እንዳያውቁ ይሰውሩባቸዋል።

3 የመጨረሻው ዘመን ደርሷል በማለት ተከታዮቻቸውን በፍርሃት ይሞክራቸዋል።

4 ተጨባጭ ያልሆነ፣ ወይም ከእውነት በራቀ ተስፋ ይሞክራቸዋል።

5 “ልዩ የሆነ መገለጥ (ራዕይ) የተሰጠው ለእኛ ብቻ ነው” በማለት ራሳቸውን አተልቀውና ልዩ አድርገው ያቀርባሉ።

6 መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ከተገለጸው የበለጠ ሥልጣን እነርሱ እንዳላቸው ይናገራሉ።

7 አማኞቻቸው ፍጹም በሆነ ታዛዥነት መሪዎቻቸውን እንዲስተሉ ያደርጓቸዋል።

8 የመጽሐፍ ቅዱስን እውነት አማኞቻቸው እንዳያዩ፣ መጽሐፍ ቅዱስን ለእነርሱ እንዲሰማማ አድርገው አጣመው ይተረጉማሉ።

9 አንዳንድ ሰዎች ለመስማት የሚፈልጉትን እነዚህ የሐሰተኛ ትምህርት አስተማሪዎች እንዲሰሙ ያደርጉአቸዋል። ለምሳሌ፡-

▷ ሲኦል ወይም ለዘለዓለም በእሳት መቃጠል የለም ይሉአቸዋል።

▷ እግዚአብሔር የፍቅር አምላክ እንጂ ጨካኝ አይደለም ይሏቸዋል።

እውነትን ማወቅና እርግጠኛነት በሌለበት አካባቢ ሁሉ እነዚህ እውነት መሳይ ሃይማኖቶች ግዛታቸውን ያስፋፋሉ። መርሳት የሌለብን ነገር ቢኖር የእነዚህን የአሳሳች እምነቶች መብዛት ስናይ፣ ያለንበት ዘመን የመጨረሻው ዘመን መሆኑን ነው። “...ክፉዎች ሰዎችና አስመሳዮች ሰዎችን እያሳሳቱና ራሳቸውም እየተሳሳቱ በክፉት ላይ ክፉት እየጨመሩ ይሄዳሉ፤ አንተ ግን በተማርኸው በተረዳኸው እውነት ጽና...” (2ኛ ጢሞቴዎስ 3:13-14)።

REFERENCES

1. Beck, F. Hubert. *How to Respond to The Cults*. Publishing House, St. Louis, Missouri, c1977.
2. Boa, Kenneth. *Cults, World Religions, & the Occult*. SP Publication, United States of America, c1977.
3. Harm, R. Frederick. *How to Respond to The Science Religions*. Publishing House, St. Louis, Missouri, c1981.
4. Lochhaas, H. Philip. *How to respond to The Eastern Religions*. Publishing House, St. Louis, Missouri, c1979.
5. MacGregor, Lorri. *Coping with the cults*. Harvest House Publishers, Eugene, Oregon, c1992.
6. Martin, Walter. *The Kingdom of the Cults*. Bethany House Publishers, Minneapolis, Minnesota, c1985.
7. Martin, Walter. *Martin Speaks out on the Cults*. Regal Books, Ventura, California, c1983.
8. Noss, B. John. *Man's Religions*. 5th Edition, Macmillan Publishing Co., Inc., New York, c1974.
9. Passantino, Robert & Gretchen. *Answers to the Cultist at Your Door*. Harvest House Publishers, Eugene, Oregon, c1981.